

Pitkäaikaistyöttömien palveluprosessi Varkauden kaupungissa

Pia Hedman

Opinnäytetyö

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Koulutusohjelma Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma	
Työn tekijä(t) Hedman Pia	
Työn nimi Pitkäaikaistyöttömien palveluprosessi Varkauden kaupungissa	
Päiväys 16.12.2015	Sivumäärä/Liitteet 53/1
Ohjaaja(t) Tuomikorpi Sinikka	
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Varkauden kaupunki	
Tiivistelmä <p>Työn aihepiirinä on työttömyys, työllisyystilannetta sekä pitkäaikaistyöttömien palveluohjaus. Työni tavoitteena oli luoda Varkauden kaupungin työllisyystilannetta selkeyttämään työllistämisen palveluiden kokonaisuutta ja helpottamaan arjen käytännön työtä. Vaikka prosessissa on hyödynnetty jo olemassa olevia toimintoja, palvelurakennetta sekä hyväksi todettuja toimintamalleja, olen halunnut kehittää prosessista entistä asiakaslähtöisemmän, laadukkaamman ja tuloksellisemman toimintamallin. Prosessin toimintamallista on tavoite rakentaa realistinen, mutta myös tavoitteellinen. Työ on toteutettu toimintatutkimuksena, eli se pohjautuu pitkälti käytännön kokemuksiin, joita on analysoitu prosessimaisesti erilaisissa vuorovaikutustilanteissa.</p> <p>Työn alussa on kuvattu yleistä työllisyystilannetta sekä Varkaudessa että valtakunnallisesti avaten siihen liittyviä käsitteitä. Tämän jälkeen on kartoitettu ja kuvattu työllistämiseen liittyviä suomalaisia ja ulkomaisia toimintamalleja sekä rakenteita käyttäen lähteenä sähköpostitse tehtyjä haastatteluja sekä sähköistä ja kirjallista lähdemateriaalia.</p> <p>Palveluohjausprosessimalli muokkaantui eri kokoonpanoilla toteutettujen palaverien sekä omaa ammatillista työkokemustani hyödyntäen. Prosessimallin runko kiersi arvioitavana palveluohjausprosessiin asiakastyössä osallistuvilla tahoilla. Heiltä saatuja palautteita ja ajatuksia on hyödynnetty lopullisen prosessimallin luomisessa sekä toimintojen kirjallisessa avaamisessa.</p> <p>Tuloksena on selkeä ja ytimekäs palveluohjausprosessimalli kuvattuna sekä organisaation että asiakkaan näkökulmasta. Prosessikuvaus on hyödynnettävissä myös toisilla paikkakunnilla tai alueilla, sillä se perustuu pääosin kuntien ja valtion lakisääteisiin peruspalveluihin. Muokkaamani pitkäaikaistyöttömien palveluohjausprosessimalli korostaa etenkin palvelutarvearvion sekä palveluohjauksen keskeisyyttä korostaen kunkin vastuutahon sisäisten prosessien kehittämisen tarvetta ja merkitystä huomioiden työllistämisen ja työllistymisen näkökulma.</p>	
Avainsanat Työttömyys, pitkäaikaistyöttömyys, työllistäminen, aktivointi, palveluohjaus, palvelutarvekartoitus, monialaisen tuen tarve	

Field of Study Social Services, Health and Sports			
Degree Programme Management and Development Education programme for Healthcare professionals			
Author(s) Hedman Pia			
Title of Thesis Long-term service process of the town of Varkaus			
Date	16.12.2015	Pages/Appendices	53/1
Supervisor(s) Tuomikorpi Sinikka			
Client Organisation/Partners The city of Varkaus			
<p>Abstract</p> <p>Work includes themes of unemployment, employment, care services and long-term unemployed service control. My goal was to create the town of Varkaus employment services, long-term unemployed-service systems control the process model to clarify the overall employment services and facilitate the country everyday practical work. Although the process has been used already existing functionality, service structure and proven approaches, I wanted to develop a process more thing-oriented manner, higher quality and more fruitful approach. The process approach is a goal to build a realistic, but also a target. The work has been carried out as an action, i.e it is largely based on practical experience, which has been analyzed in a variety of process-turn-impact situations.</p> <p>At the beginning of the work is described in the overall employment situation and Varkaus and nationally as an opening related concepts. It must then be mapped and described in Finnish and foreign operations models related to employment and structures, using as a source of interviews conducted by e-mail, as well as electronic and written source material.</p> <p>Service Control Process Model constructed as the schedule meetings conducted in different configurations, as well as their own professional work experience in utilizing. Process Template frame toured evaluated service control process do work with clients involved in the quarters. Feedback and ideas received from them has been used to create definitive, the process model as well as the opening of the written functions.</p> <p>The result is a clear and concise case management process model described from the perspective of both organization and customer´s point of view. The process description can also be applied in other localities or regions, as it is mainly based on statutory local and central government basic services. My edited the long-term unemployed service management process model emphasizes the particular service needs assessment and case management process model, underlining the need and importance of the development of the responsibility of each party 's internal processes , taking into account employment and the employment point of view .</p>			
<p>Keywords</p> <p>Unemployment , long-term unemployment , employment , activation , service control , service needs analysis , the need for multi-disciplinary</p>			

SISÄLTÖ

2	TYÖTTÖMYYS	9
2.1	Työttömyyden historiaa	9
2.2	Lainsäädäntö	10
2.3	Pitkäaikaistyöttömyys	13
3	TYÖLLISTÄMISPROSESSIN MALLEJA	17
3.1	Malleja Suomesta	17
3.2	Malleja ulkomailta	20
3.2.1	Tanska	21
3.2.2	Irlanti	22
4	TYÖLLISTÄMISEN PALVELUT VARKAUDESSA	24
4.1	Työttömyys Varkaudessa	24
4.3	Työllisyysyksikkö	27
4.3.1	Kaupungin työpaja	27
4.3.2	Kuntouttava työtoiminta	27
4.3.3	Työnohjauksellinen palveluohjaus	28
4.3.4	Palkkatuellinen työllistäminen	29
4.3.5	Kuntakokeilu	29
4.3.6	Työllistämisen kuntalisä	30
4.3.7	EkaTyö –tuki/tuki nuoren henkilön palkkaamiseen	30
4.3.8	Starttipalvelu	31
4.3.9	Veloitetyöllistäminen	31
5	KEHITTÄMISPROSESSIN KUVAUS	32
5.1	Toimintatutkimus	32
7	POHDINTA JA JATKOSUUNNITELMAT	45
8	LÄHTEET	50

LIITTEET

Liite 1 Terveydenhoitajan haastattelu 3.12.2015

1 JOHDANTO

Työ ja hyvinvointi liitetään usein tiiviisti yhteen. Työ nähdään jopa hyvinvoinnin edellytyksenä.

TE-hallinto on ollut aiemmin päävastuullinen työttömyyden hoidossa, mutta viime vuosina vastuu pitkäaikaistyöttömyyden hoidosta on siirtynyt enenevässä määrin kuntien vastuulle. Kuntien maksuosuus työmarkkinatuesta nousi huomattavasti vuoden 2015 alusta alkaen. TE-hallinto painottuu sitä vastoin koko ajan enemmän vain työn välitykseen.

Aiemmin kunnat ovat maksaneet puolet työmarkkinatuesta siitä alkaen kun kunnassa asuva työtön on saanut työmarkkinatukea työttömyyden aikana yli 500 päivää. Uudistuksen jälkeen kunnan vastuu alkaa jo 300 päivän työttömyyden jälkeen. Tämän jälkeen kunnan osuus nousee 70 prosenttiin, mikäli henkilö on saanut työmarkkinatukea yli 1000 päivää. Kuntien työmarkkinatukikustannusten on arvioitu nousevan jopa 60 prosentilla.

Kuntien maksuosuutta on perusteltu sillä että tällä tavoin kuntia aktivoidaan työllistämään kunnassa asuvia pitkäaikaistyöttömiä. Aktiivitoimenpiteiden, kuten esimerkiksi työkokeilun tai kuntouttavan työtoiminnan, aikaisen työmarkkinatuen rahoittaa kokonaisuudessaan valtio.

Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta astui voimaan 2015 alusta. Samanaikaisesti vastuu pitkäaikaistyöttömien aktivoimisesta kasvoi, TE-hallinnon rooli uhkaa kaventua entisestään ja myös Kuntakokeilu – hanke on päättymässä.

Työllisyyden kuntakokeilun (2012–2015) seurantatutkimuksen loppuraportissa todetaan että työllisyyden uudelleenaseointi kunnan, valtion ja niiden kumppanien keskinäisessä kokonaisuudessa on vielä selkeästi kesken. Kehitystyötä on tarpeen jatkaa ja syventää siten että kuntien vastuu ja toimivalta työllisyyteen ja työmarkkinoihin liittyen kasvaa liittyen kunta-valtio - yhteistyöhön. Jatkokehittelyä tarvitaan raportin mukaan mikro-, ”meso”- ja makrotasolla. Mikrotasolla tarvitaan palvelun toteutusedellytysten, resurssien, dialogisen laadun sekä verkostotyön vahvistamista. ”Mesotasolla” tarvitaan kehittää edelleen alueellis-paikallisten toimijoiden kehittämisalustaa, palvelujen koostamista sekä kumppanuutta. Makrotasolla tulee panostaa integroidun työvoima- ja työmarkkinapolitiikan varmistamiseen, että voidaan edesauttaa työmarkkinoiden tasapanoista kehittämistä ja välttää työmarkkinoiden jakautumiselta. (Arnkil ym. 2015, 18.) Tämä nähtiin hyvänä ja tarpeellisena tilaisuutena lähteä kehittämään kaupunkiin uutta työllistämisen toimintamallia. Myös organisaatiota on tavoitteena uudistaa, mutta organisaatiouudistusta sivuan työssäni vain palveluprosessiin liittyvältä osin.

Paneudun työssäni etenkin mikrotason palveluiden kehittämiseen Varkauden kaupungissa. Tähän

liittyvät kuitenkin vähintäänkin taustavaikuttajina myös meso- ja makrotason toiminnat ja niiden kehittyminen.

Teen opinnäytetyönäni kehittämistehtävänä selkeän asiakaslähtöisen palveluprosessimallin pitkäaikaistyöttömille. Kuvaan työssäni palveluprosessin kehittämisen ja kehittymisen vaiheet sekä uuden toimintamallin. Tutkimusmenetelmänä käytän toimintatutkimuksen menetelmiä.

Teoria- ja tietoperustaa kokoan sekä kirjallisesta että sähköisistä lähteistä. Hyödynnän työssäni omaa pitkäaikaista kokemustani Paletin sosiaaliohjaajan työstä. Selvitän työssäni kolmen muun kunnan tai toiminta-alueen ja kaksi ulkomaalaista työllistämisen mallia. Hyödynnän saamani tiedot taustatietona työssäni ja poimin muiden kuntien ja maiden malleista kehittämisen ideoita.

Keskeisiä käsitteitä ovat työttömyys, pitkäaikaistyöttömyys, työllistäminen, aktivointi, palveluohjaus, palvelutarvekartoitus, monialaisen tuen tarve.

Lähtötilanne työllistymisen palveluissa ja opinnäytetyöni tavoite

Suomalainen yhteiskunta on monenlaisten, usein myös toisiinsa kietoutuneiden haasteiden edessä. Vientiteollisuus on globaalista taloudesta riippuvaisena innovointi- ja rakennemuutosten keskellä ja samalla työelämä muuttuu haastaen osaamisen, koulutuksen, työn organisoinnin ja johtamisen sekä näihin liittyvät työurat ja niiden tukijärjestelmät. Työttömyys kasvaa ja samalla väestö ikääntyy. Nämä yhdessä luovat haasteita esimerkiksi työvoiman saatavuuteen, osaamiseen, uudelleen koulutukseen, terveydenhuoltoon, eläkejärjestelmiin sekä julkisten palveluiden rakenteisiin, toimintaan ja talouteen. Suomella voi sanoa olevan edessään uudelleenasemoinnin vuosikymmen. (Arnkil ym. 2015, 21.)

Tällä hetkellä monet työmarkkinoiden, rakenneuudistusten sekä talouden keskeiset ratkaisut ovat vielä avoimina. Laajemman työllisyysvastuun siirtyminen kunnille edellyttää toimivan työllisyyttä edistävän kokonaisvoimavaran vahvistumista kuntiin ja edellyttää uudenlaisia ja monipuolisia toimintamalleja.

Kuntien laajenevalla vastuulla työllisyyden edistämässä halutaan aikaan saada aktivointiin, kuntoutukseen, terveyteen, hyvinvointiin, osaamiseen, perheiden elämään sekä niihin läheisesti liittyvien julkisten sekä yksityisten voimavarojen tiiviimpää liittämistä muihin työllisyyttä edistäviin voimavaroihin. Näiden osalta on valtiolla ollut perinteisesti keskeinen rooli. Todennäköisesti jatkossa valtio sekä enenevässä määrin myös kunnat ovat yhdessä keskeisessä roolissa työllisyyden edistämässä, joten tähän kumppanuuteen on syytä panostaa. (Arnkil ym. 2015, 11–12.)

Nykyisessä toiminnassa voidaan nähdä useampia ongelmakohtia joihin on syytä tulevaisuudessa puuttua ja panostaa. Aktivointii, kuntoutukseen, terveyteen, hyvinvointiin sekä myös työllistämiseen

liittyvät voimavarat ovat edelleen usein liian sektoroituneita kuntien sisällä sekä kumppanuuksissa. Suomessa on toteutettu useita erilaisia hankkeita joilla on pyritty vaikuttamaan yhteistyöhön yli sektorirajojen. Monet tutkimukset ja arvioinnit ovat nostaneet esille ongelman ylisektorisen ja verkostomaisen toiminnan ja johtamisen pysyvyys. (Arnkil ym. 2015, 13.)

Varkauden kaupungissa työttömyyden hoidon parissa toimii tällä hetkellä te-hallinnon lisäksi Varkauden kaupungin konsernihallinnon alla toimiva työllisyysyksikkö, Työvoiman palvelukeskus (TYP) Paletti sekä vuoden 2015 lopussa päättyvä valtakunnallinen Kuntakokeilu -hanke. Edellä mainitut tekevät tiivistä yhteistyötä Varkauden sosiaalitoimen aikuissosiaalityön kanssa. Sosiaalitoimi toimii työllistämisen palveluihin ohjaavana tahona.

Työvoiman palvelukeskus Paletti on toiminut omana operatiivisena toimintayksikkönään ja se on toiminut keskeisesti juuri pitkäaikaistyöttömien, joilla on kuitenkin työnäkymää, parissa. Työvoiman palvelukeskukseen kuuluu tällä hetkellä kolme työ- ja elinkeinotoimiston asiantuntijaa, kaksi sosiaalityöntekijää sekä osa-aikaista työtä tekevä terveydenhoitaja. Omaa erillistä esimiestä yksikössä ei ole, vaan sekä kuntapuolella että työ- ja elinkeinohallinnossa on ns. emotoimistoissa omat esimiehensä. Työllisyysyksikköä johtaa työllisyyskoordinaattori. Työllisyysyksikköön kuuluu työllisyyskoordinaattorin lisäksi työllisyys sihteeri, kuntouttavan työtoiminnan ohjaajat sekä työnsuunnittelija. Kuntakokeilu toimii Työllisyysyksikön alaisena, ja sillä on oma hankepäällikkönsä.

Kaupungin työllistämistä valvoo ja ohjaa kaupunginvaltuuston ja -hallituksen lisäksi työttömyyden hoitoa varten perustettu Työllisyystyöryhmä. Työllisyystyöryhmään kuuluu edustus sekä kaupunginhallituksesta, te-hallinnosta sekä työllisyysyksiköstä. Ryhmän puheenjohtajana toimii Varkauden kaupunginjohtaja. Työllisyystyöryhmä ottaa kantaa ja tekee esityksiä työllistämisen palveluiden kehittämiseen, resursointiin ja toimintoihin liittyen kaupunginhallitukselle, mutta ei tee päätöksiä. Ryhmä kokoontuu noin kerran kuukaudessa.

Kehittämistarve ja tavoitteet

Kehittämistarve: Työllisyydenhoidon toimintakenttään on tullut muutoksia työttömyydenhoidon vastuun siirtyessä entistä voimakkaammin kunnan vastuulle sekä uuden 1.1.2015 voimaan tulleen TYP-lainsäädännön myötä. Uusi sosiaalihuoltolaki velvoittaa kuntia ottamaan selkeämpää vastuuta asiakkaan palveluohjauksesta sekä selkeyttämään palveluohjauksen prosessivastuuta.

Tavoite: Rakentaa kaupungille oma selkeä asiakaslähtöinen palveluprosessimalli pitkäaikaistyöttömille huomioiden tulleet lakimuutokset.

Toteutussuunnitelma

Aloitan työni työvoimapalvelujen asiakkuuden, työttömyyden, työllistämisen sekä työllistämisen organisointiin liittyvällä teorian tiedolla. Lisäksi kartoitan kehittämisprosessin taustaksi ja ideoiden pohjaksi nykyisiä hyväksi todettuja käytäntöjä sekä muita suomalaisia ja ulkomaisia toimintamalleja. Prosessin kuvaamisen lisäksi esitän lopuksi omia jatkokehitysjatatuksiani.

Osallistun palveluiden organisoinnin suunnitteluun ja uuden mallin luomiseen opinnäytetyöni työstämisen ohella myös Työllisyystyöryhmän- ja kaupunginhallituksen jäsenenä sekä TYP- että aikuissosiaalityön työntekijänä. Keskeistä työssäni on työllistämisen palveluiden organisoimiseen liittyviin palavereihin osallistuminen ja sitä kautta prosessin konkreettisen etenemisen seuraaminen ja siihen vaikuttaminen yhtenä ryhmän jäsenenä. Kehitysideoiden tueksi kerään tietoa ja ajatuksia Työvoiman palvelukeskuksen, Kuntakokeilun sekä aikuissosiaalityön työntekijöiltä keskusteluiden ja palaverien yhteydessä. Keskusteluiden runkona pidän asettamiani tavoitteita.

Aikataulutun työni siten että prosessimallin kuvaaminen toteutuisi meneillään olevan suunnittelun ja organisaation rakentamisen kanssa samassa aikataulussa. Uusi malli käynnistyy Varkaudessa viimeistään vuoden 2016 alussa, joten tavoitteena on saada prosessikuvaus valmiiksi siihen mennessä, jotta sitä voidaan hyödyntää toimintoja kehitettäessä.

Haluan kiittää erityisesti perhettäni, ystäväni Tiinaa sekä työkavereitani tuesta ja avusta opinnäytetyön prosessin aikana.

2 TYÖTTÖMYYS

2.1 Työttömyyden historiaa

Suomen väestömäärä oli Suomen itsenäistymisen aikaan 3.1 miljoonaa, nyt noin 90 vuotta myöhemmin 5,3 miljoonaa. Väestörakenne on muuttunut suuresti. Syntyvyyden väheneminen on pienentänyt lasten määrää ja vastaavasti elinajan kasvu lisännyt iäkkäiden määrää. Myös elinkeinorakenteessa on tapahtunut suuria muutoksia. 1900 -luvun alussa Suomi oli maatalousyhteiskunta ja nyt elämme jälkiteollisessa palveluyhteiskunnassa. (Tilastokeskus.)

1990 -luvun talouskriisi ja lama olivat eurooppalaisen mittapuun mukaan käännteentekeviä ja merkittäviä. Notkahdusta luultiin alkuun normaaliksi suhdannevaihteluksi, mutta sittemmin se

osoittautuikin rakenteelliseksi kriisiksi. Työttömyys kasvoi useimmissa Euroopan maissa tuotannon volyymin romahtaessa ja kysynnän heiketessä. Näihin liittyi monissa maissa myös ulkoisia tekijöitä, kuten esimerkiksi sosialististen maiden poliittinen sekä taloudellinen kriisi ja siitä aiheutuneet paineet läntiselle Euroopalle. Talouteen vaikuttivat myös Neuvostoliiton ja itäblokin maiden poliittisten järjestelmien romahtaminen. Romahdusten seurauksena entiset sosialistiset maat ohjautuivat maailmanpankin, Kansainvälisen valuuttarahaston sekä länsimaiden holhoukseen. Suomen lama oli muihin Pohjoismaihin verrattuna erittäin syvä, sillä Suomen talous piti tukipilarinaan Suomen ja Neuvostoliiton kahdenvälisiä taloussuhteita ja tämä perusta romahti. 1990-luvun lamasta toipumista ja talouskasvua vaikeutti Suomen valuutan vapauttaminen. Se johti koko Suomen, mutta etenkin kotitalouksien ylivelkaantumiseen ja velkasaneerauksiin. (Koistinen, 30–31.)

Talous kääntyi kuitenkin kasvuun 1990-luvun puolivälistä vuoteen 2008 saakka. Talouskasvu oli jopa poikkeuksellinen Suomen historiassa. Poikkeuksellisuus johtui siitä että 2000-luvun teknologiateollisuus ja palveluiden kasvu korvasi perinteiset alat, kuten metsäteollisuuden. Kaikissa eri vaiheissa on tarvittu eri tavoin painottunutta työvoimapolitiikkaa. EU-integraation myötä koordinoitiin EU:n ja kansallisen tason työvoimapolitiikkaa, 1990-luvun kriisin myötä vahvistettiin alueellisia ja paikallisia työllisyys- ja kasvualoitteita. Uusliberalistisen työvoimapolitiikan myötä siirryttiin kysyntäpainotteisesta tarjontapainotteiseen työvoimapolitiikkaan. Tällöin työvoima- ja sosiaalipoliittisia tuki uudistettiin aktivoimaan työn- ja koulutuksen hakemiseen. 1990-luvun jälkeisen laman ja sen jälkeisen rakennemuutoksen jälkeen alettiin kehittää rakennemuutoksista kärsineiden paikkakuntien tukijärjestelmiä. (Koistinen, 32–34.)

2.2 Lainsäädäntö

Työllisyydenhoitoa säätelevät useat eri lait. Lakien tarkoituksena on turvata yksilön oikeuksia ja suojaa sekä säädellä eri palveluiden käyttöä. Työllisyyden hoitoon osallistuu useita eri toimijatahoja ja jokaisella on omat lait ja asetuksensa. Osittain lait täydentävät toisiaan, mutta joissain tapauksessa eri lakien tulkinta voi tuoda ristiriitatilanteitakin. Lait on määritelty oman toimialan näkökulmasta, ei huomioiden kokonaisuutta.

Keskeisimmät lait, jotka ohjaavat työllistämisen toimia ja palveluita:

Suomen perustuslaki 11.6.1999/7

Valtiosäännöllä turvataan ihmisarvon loukkaamattomuus ja yksilön vapaus ja oikeudet sekä edistetään oikeudenmukaisuutta yhteiskunnassa. Julkisen vallan käytön tulee aina perustua lakiin, joten kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava lakia tarkoin.

Suomen perustuslain mukaisia perusoikeuksia ovat:

Yhdenvertaisuus (6§); ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, eikä ketään saa ilman hyväksyttävää syytä asettaa eri asemaan iän, sukupuolen, kielen, alkuperän, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, vammaisuuden, terveydentilan tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Yksityiselämän suoja (10§); jokaisen yksityiselämä, kunnia ja kotirauha on turvattu. Henkilötiedot suojataan erillisellä lailla. Myös kirjeet, puhelut ja muut luottamukselliset viestit on suojattu lailla salaisiksi.

Sananvapaus ja julkisuus (12§). Jokaisella on sananvapaus, johon sisältyy oikeus kenenkään ennakolta estämättä ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä. Viranomaisen hallussa olevien asiakirjojen ja muiden tallenteiden katsotaan olevan julkisia, jollei niiden julkisuutta ole lailla erikseen rajoitettu välttämättömien syiden vuoksi. Jokaisella on myös oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta sekä tallenteesta.

Sivistykselliset oikeudet (16§). Julkisen vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykyjensä tai erityisten tarpeidensa mukaisesti muutakin kuin vain perusopetusta, sekä kehittää itseään varattomuuden sitä estämättä sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään.

Oikeus työhön ja elinkeinovapaus (18§). Jokaisella on lain mukaan oikeus hankkia toimeentulonsa valitsemallaan ammatilla, työllä tai elinkeinolla. Julkisen vallan on pyrittävä turvaamaan jokaiselle oikeus työhön sekä edistettävä työllisyyttä.

Oikeus sosiaaliturvaan (19§). Jokaisella on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon ellei itse kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa. Lailla turvataan jokaiselle oikeus perustoimeentuloon työttömyyden, sairauden, työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä myös lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella.

Oikeusturva (21§). Jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti, ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi. Myös käsittelyn julkisuus, oikeus tulla kuulluksi, oikeus saada perusteltu päätös ja hakea muutosta sekä muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla. (Finlex.)

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301

Lain tarkoitus (1§). Sosiaalihuoltolain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää hyvinvointia, sosiaalista turvallisuutta, osallisuutta sekä asiakaskeskeisyyttä, turvata yhdenvertaisuutta sekä riittävät ja laadukkaat sosiaalipalvelut. Lailla halutaan turvata myös asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa, parantaa yhteistyötä sosiaalihuollon sekä muiden toimijoiden välillä. (Finlex.)

Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290

Lain tarkoitus (1§, 9.7.2004/636). Lain mukaan työttömälle työnhakijalle korvataan työttömyydestä aiheutuneita taloudellisia menetyksiä tukien hänen mahdollisuuksiaan hakea työtä ja parantaa edellytyksiään päästä tai palata työmarkkinoille. (Finlex.)

Laki työllistymistä edistävästä yhteispalvelusta 1396/2014 (30.12.2014)

Työllistymistä edistävä monialainen yhteispalvelu tarkoittaa yhteistoimintamallia, jossa kunta, työ- ja elinkeinotoimisto ja Kansaneläkelaitos arvioivat yhdessä työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työllistymistä tukevat palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työttömien työllistymisprosessin etenemisestä. (Finlex.)

Monialaisen yhteispalvelun tavoitteena on edistää työttömien henkilöiden työllistymistä tarjoamalla heille henkilökohtaisen palvelutarpeen mukaisia julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali-, terveys ja kuntoutuspalveluja. (Finlex.)

Laki julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta 28.12.2012/916

Työmarkkinoiden toimivuuden edistäminen (1§). Valtio pyrkii edistämään työmarkkinoiden toimivuutta ja työvoiman tarjontaa yhdessä kuntien, työmarkkinajärjestöjen, yritysten ja muiden työnantajien sekä kansalaisten kanssa talouden kasvun työllisyyden ja hyvinvoinnin turvaamiseksi. Valtion täytyy huolehtia työ-, talous-, elinkeino-, koulutus- ja sosiaalipolitiikan yhteensovittamisesta ja tasoittaa toimillaan suhdannevaihteluita työvoiman tarjonnan edistämiseksi ja työmarkkinoiden toimivuuden turvaamiseksi. (Finlex.)

Julkinen työvoima- ja yrityspalvelu (2§). Työ- ja elinkeinotoimisto, työ- ja elinkeinohallinnon asiakaspalvelukeskus ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus tarjoavat julkisia työvoima- ja

yrittäjäpalveluja, joilla edistetään työmarkkinoiden toimivuutta, edistetään uuden yritystoiminnan syntymistä sekä kehitetään yritysten toimintaedellytyksiä ja työelämän laatua.

Julkisia työvoima- ja yrittäjäpalveluita ovat työnvälityspalvelut, tieto- ja neuvontapalvelut, osaamisen kehittämisspalvelut sekä yritystoiminnan käynnistämisen- ja kehittämisspalvelut. Julkiseen työvoima- ja yrittäjäpalveluun katsotaan kuuluviksi myös henkilöasiakkaan palveluprosessiin liittyvät asiantuntija-arvioinnit sekä tämän lain mukaiset tuet ja korvaukset. (Finlex.)

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189 1 § ([28.12.2012/937](#))

Laissa kuntouttavasta työtoiminnasta säädetään toimenpiteistä, joilla parannetaan pitkittyneen työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavan henkilön edellytyksiä työllistyä avoimilla työmarkkinoilla sekä edistetään hänen mahdollisuuksiaan osallistua koulutukseen ja työ- ja elinkeinoviranomaisen tarjoamaan julkiseen työvoimapalveluun. Laissa säädetään myös kuntouttavaan työtoimintaan osallistuvan henkilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

Kuntouttavalla työtoiminnalla tarkoitetaan (2§) kunnan järjestämää toimintaa, jonka tarkoituksena on parantaa henkilön elämänhallintaa sekä luoda edellytyksiä työllistymiselle, ja jossa ei synny virkasuhdetta eikä työsuhdetta henkilön ja toimintaa järjestävän tai toteuttavan tahon välille. (Finlex.)

2.3 Pitkäaikaistyöttömyys

Työttömyyttä ja työllisyyttä voidaan mitata työttömyys- ja työllisyysasteina. Työttömyysaste on työttömien prosenttiosuus saman ikäisestä työvoimasta. Virallinen työttömyysaste lasketaan 15–74 –vuotiaiden työttömien prosenttiosuutena saman ikäisestä työvoimasta. (Findikaattori.) Työllisyysaste on työllisten prosenttiosuus väestöstä. Virallinen työllisyysaste mitataan 15–64 vuotiaiden työllisten prosenttiosuudesta väestöstä. (Findikaattori.)

Työtön on henkilö, joka on tutkimusviikolla työtä vailla, on etsinyt aktiivisesti työtä viimeisen neljän viikon aikana palkansaajana tai yrittäjänä ja voisi ottaa vastaan työtä kahden viikon kuluessa. Lisäksi työttömäksi voidaan luokitella henkilö, joka on työtä vailla, mutta odottaa työtä alkavaksi kolmen kuukauden kuluessa ja on valmis aloittamaan työt kahden viikon sisällä. Työttömiksi katsotaan myös työpaikastaan toistaiseksi lomautetut, jotka täyttävät edellä mainitut työttömyyden kriteerit. Työvoimaan kuuluvat kaikki tutkimusviikolla työllisinä tai työttöminä olevat. (Findikaattori.)

Työllinen on henkilö, joka on tutkimusviikolla tehnyt ansiotyötä vähintään tunnin rahapalkkaa tai luontaisetua vastaan tai saadakseen voittoa tai on ollut tilapäisesti poistytystä. Työlliseksi katsotaan myös äitiys- tai isyysvapaan tai oman sairauden vuoksi poissaolevat tai jos poissaolo on kestänyt alle kolme kuukautta. (Findikaattori.)

Työttömiä oli Suomessa toukokuussa 2015 Tilastokeskuksen tekemän työvoimatutkimuksen mukaan 324 000 (virhemarginaali +/- 22 000). Työttömien määrä on lisääntynyt vuoden takaisesta 28 000 henkilöllä. Sukupuolijakauman mukaan miehiä työttömistä oli 168 000 ja naisia 156 000. Kasvu on tapahtunut naisten työttömyyden osalta. Työttömyysaste oli toukokuussa 2015 11,8 prosenttia. Miesten työttömyysaste oli 11,9 ja naisten 11,6 prosenttia. (Findikaattori.fi.)

Työllisiä oli toukokuussa 2015 2 433 000 (virhemarginaali +/- 33 000) ollen 27 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työllisien osuus on pudonnut miesten osalta 18 000 ja naisten 9 000 henkilöllä. Työllisyysaste oli toukokuussa 2015 68,0 %, eli 0,8 % vähemmän kuin vuotta aiemmin. Miesten työllisyysaste laski 0,9 % 67,8 %:iin ja % ja naisten 0,7 % 67,8 %:iin. (Findikaattori.)

Huhtikuun 2015 lopussa yli vuoden yhtäjaksoisesti työttömänä olleita pitkäaikaistyöttömiä oli 104 200. Kasvua edelliseen vuoteen 17 200. Pitkäaikaistyöttömistä oli miehiä 61 300 ja naisia 42 800. Miesten määrä lisääntyi edellisestä vuodesta 10 400 (20 %) ja naisten 6800 (19 %). Pitkäaikaistyöttömistä yli kaksi vuotta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli 46 300, 8600 enemmän kuin vuotta aiemmin. (Findikaattori.)

Rakenteellista työttömyyttä voidaan kuvata vaikeasti työllistyvien määrän kehityksellä. Vaikeasti työllistyviksi lasketaan pitkäaikaistyöttömät, toistuvaistyöttömät, työvoimapolitiisista palveluista työttömiksi palanneet ja näissä palveluissa toistuvasti kiertävät henkilöt. (Findikaattori.)

Kaavio 1. Työttömyyden kehitys Suomessa

Vaikeasti työllistyvien henkilöiden tilanteen on todettu olevan sidoksissa talouden sykleihin. Syvät taloudelliset taantumukset eivät kuitenkaan tuota vain suhdanneluonteisia työmarkkinaongelmia, vaan vaikeasti työllistyvien kannalta ongelmat ovat suurempia. Riskinä on että osa työttömyysongelmasta muuttuu rakenteelliseksi, eli suhdanteen kääntyminen parempaan ei automaattisesti poistakaan ongelmaa. Rakenteelliseen työttömyyteen liittyy usein myös osaamisvajetta, jolloin työttömyysjaksojen pitkittyminen tuo lisävajetta osaamiseen. (Terävä, Virtanen ym., 10.)

Työ- ja elinkeinoministeriössä tehdyssä tutkimuksessa työttömät kuvasivat työllistymisen esteet sellaisiksi, joita ei voi todentaa asiakastietojärjestelmän ja siellä olevien tietojen kautta. Suurimmaksi esteeksi koetaan ikään ja terveydentilaan liittyvät kysymykset. Muita vaikuttavia tekijöitä ovat motivaation puute ja työnhakukäyttäytyminen. Merkitystä koetaan olevan myös alueellisilla työelämän rajoitteilla sekä työelämän muuttumisella. Osuutta on myös ammatillisen osaamisen tai työkokemuksen puutteella. (Terävä, Virtanen ym., 38–39.)

Työelämästä syrjäytymistä ennustaviksi tekijöiksi ovat todettu myös lapsuuden ja nuoruuden heikot voimavarat, matala perus- ja ammatillinen koulutus sekä heikko koulumenestys. Pitkittyvä työttömyys näyttää kytkeytyvän myös syrjäiseen asuinpaikkaan, jossa opiskelu- ja työmahdollisuudet ovat vähäisemmät kuin kaupunkialueilla. Huono-osaisuus näyttää myös kasautuvan. Miehillä pitkittynyt työttömyys näyttää liittyvän mielenterveyden häiriöihin, yksinäisyyteen ja perheettömyyteen. Usein mukana on myös taloudellista köyhyyttä. Naisilla lasten hankkiminen näyttää liittyvän työttömyyspainotteiseen työhistoriaan. Henkilöillä, joiden työuralle on kasaantunut paljon työttömyyttä, tapa

hallita ongelmatilanteita on todettu välttelevämmäksi kuin muilla. Heidän on todettu myös saavan vähemmän tukea lähipiiriltään. (Ek, Saari ym., 105–107.)

Etenkin pitkittyneellä työttömyydellä on vaikutusta terveyteen ja hyvinvointiin. Huono terveys ja mielenterveysongelmat ovat yhteydessä korkeampaan työttömyysriskiin ja työttömyyden pitkittymiseen. Voidaan todeta että toisaalta työttömyys johtaa huonoon terveyteen ja myös että huono terveys voi johtaa pitkittyneeseen työttömyyteen. Sillä on selkeä vaikutus myös taloudelliseen toimeentuloon lisäten riskiä köyhyyteen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.)

On todettu, että työttömyyden myötä kasautuvia terveysvaikutuksia voivat lieventää vahva sosiaalinen tuki, hyvät selviytymiskeinot sekä hyvä itsetunto. Vastaavasti heikentävinä tekijöinä voivat olla korkea ikä, häpeä, taloudelliset vaikutukset, alkoholin käyttö, mielenterveysongelmat sekä toistuvat työttömyysjaksot tai jatkuva työttömyys. Työttömyyden pitkittymisellä tai toistuvilla työttömyysjaksoilla on todettu olevan yhteys myös lisääntyneeseen kuolleisuuteen. Palvelujärjestelmät voivat osaltaan lisätä työttömien ja työllisten välisiä terveyseroja, sillä työllisillä on käytettävissään usein maksuttomat työterveyspalvelut kun taas työttömät joutuvat käyttämään maksullisia perusterveydenhuollon palveluita. Perusterveydenhuollon palveluiden saatavuus on myös usein huonompaa. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.)

Usein pitkään työttömänä ollut henkilö kertoo työttömyytensä syyksi sen, ettei työtä vaan ole. Tämä on helppoa eikä herätä kuulijoissaan kysymyksiä. Osin onkin näin, mutta osa työttömistä peittää, joko tiedostaen tai tiedostamattaan, tällä ilmaisulla työttömyytensä perimmäiset syyt. Kuten aiemmin mainittiin, taustalla on usein hyvin monenlaisia syitä, jotka joko ovat alun perin aiheuttaneet työttömyyden ja sen pitkittymisen tai jotka ovat aiheutuneet työttömyyden seurauksena. Yleisesti ajatellaan että kun työttömälle tarjotaan työtä tai koulutusta, ongelma selviää. Mikäli työttömyyden takana on terveydellisiä tai sosiaalisia syitä, suoraan työhön tai koulutukseen ohjaaminen voi pahimmillaan vain huonontaa tilannetta. Usein henkilöillä, joilla on jokin henkilökohtainen taustasy työttömyyteen, on jo ehtinyt kokea useitakin epäonnistumisia jouduttuaan tilanteisiin, joiden haasteisiin ei ole pystynyt vastaamaan. Tämä syö itsetuntoa ja voi viedä myös motivaatiota yrittää edelleen. Mikäli työttömyyden perimmäisiä syitä ei selvitetä, joutuu ihminen herkästi kierteeseen, jossa hän kiertää palvelusta toiseen saaden välillä kenties joitain työtä tai ohjautuen kurseille. Tilanne ei kuitenkaan korjaudu kokonaisuudessaan, ellei tilannetta kukaan katso kokonaisuutena. Tämä voi johtaa joko työ- ja toimintakyvyn entistä suurempaan alenemaan tai sitten siihen että ihminen oppii niin sanotusti pelaamaan byrokratian rattaissa. Hän oppii tietämään kuinka kustakin tilanteesta pääsee hetkeksi eteenpäin, ettei joudu jälleen kerran johonkin merkityksettömäksi kokemaan palveluun. Jos tilannetta aletaan tarkastella kokonaisuutena ja pureudutaan työttömyyden perimmäisiin syihin,

päästään miettimään pysyvämpiä ratkaisuja tilanteeseen. Nyky-yhteiskunta ei pysty vastaamaan nykyisellään tämän hetken työttömyyden haasteisiin. Tarvittaisiin nykyistä huomattavasti laajemmat välityömarkkinat. On paljon työttömiä, jotka kykenevät joiltain osin antamaan oman työpanoksensa, mutta eivät kykene nykyisiin avoimien työmarkkinoiden tehokkuushaasteisiin. Ihmiset ovat aina olleet erilaisia ja tulevat aina olemaankin. Tätä ei vain nykyisin huomioida vaan kaikilta odotetaan lähes tasapäistä osaamista ja panostusta.

3 TYÖLLISTÄMISPROSESSIN MALLEJA

Työttömyys on globaali ongelma ja siihen pyritään panostamaan niin Suomessa kuin ulkomaillakin. Selvitin kuinka työttömyyden vähentämiseen panostetaan eri paikkakunnilla sekä ulkomailla. Tein sähköpostitse kyselyn kolmen eri kunnan tai toiminta-alueen työllistämisen palveluihin liittyen. Valikoin kyselyiden kohteeksi Kemin, Salon ja Joensuun. Vertailupaikkakunnat valitsin sillä perusteella, että kaikissa valituissa kunnissa on korkea työttömyys. Salo on lisäksi kokenut samoja teollisuuden rakennemuutoksia kuin Varkaus. Itäsuomalainen Joensuu on paininut jatkuvasti korkean työttömyyden kanssa. Kemin valinnalla hain myös maantieteellistä hajontaa. Ulkomaisista malleista valitsin Tanskan sen ollen usein verrokkimaana suomaalista työllisyyspolitiikkaa mietittäessä ja Irlannin valitsin, koska siellä on tapahtunut suuri muutos työttömyyden alenemisessa viime vuosien aikana.

3.1 Malleja Suomesta

Prosessimallin taustatiedoksi on selvitetty kolmen eri kunnan työllistämisen palveluita ja niiden toimintamalleja sekä järjestämistapoja.

Sähköpostitse esitetyt kysymykset:

Mitkä tahot ohjaavat asiakkaita kunnan tai alueenne työllistämisen palveluihin? Miten palvelujen organisointi käytännössä tapahtuu?

Kuka/ketkä vastaanottavat uuden asiakkaan? Millainen työnjako on?

Kuka tai ketkä määrittävät palvelutarvearvion (työntekijän ammatti/työtehtävä)?

Millaisia tavoitteita asetetaan?

Mitä kunnan tai toiminta-alueenne omia tai hankkimia palveluita kunnassanne on tarjota työttömille asiakkailenne? Millaisia muita palveluja tarvitaan?

Määritelläänkö kunnassanne tai toiminta-alueellanne prosessivastuullinen työntekijä

tai työntekijät? Kuinka prosessivastuu määrittyy ja mitä se tarkoittaa käytännössä?

Kemi

Kemissä on erillinen työllisyyspalvelut yksikkö, johon kuuluu kuntakokeilu sekä kaksi sosiaaliohjaajaa. Kuntakokeilussa on kaksi palveluohjaajaa. Työllisyysyksikkö vastaa työllisyyden hoidosta, TYP-työstä, aktivointisuunnitelmista, kuntouttavasta työtoiminnasta jne.

Ohjaavia tahoja ovat TE-toimisto ja sosiaalityö. Osa hakeutuu asiakkuuteen myös omatoimisesti.

Asiakkaita kutsutaan yksilöajoille palvelutarvearvioon tai aktivointisuunnitelmaan. Palvelutarvearvion tekee sosiaaliohjaaja tai palveluohjaaja. Ensimmäisellä aikavarauksella sovitaan jatkosta ja siitä, onko seuraava aikavaraus TYP:een, työllisyyspalveluihin, TE-toimistoon tai kunnan peruspalveluihin.

Sosiaaliohjaaja/palveluohjaaja tekee ensiarvioin ja seuraavalla tapaamisella on mukana jatkotahon työntekijä. TYP- tai kuntakokeiluasiakkuudet arvioidaan yhdessä te-palveluiden työntekijöiden kanssa.

Prosessivastuullinen työntekijä määrittää kuntakokeiluasiakkaille. Työelämään suuntaavilla prosessivastuu on projektikoordinaattorilla tai palveluohjaajalla asiakasprosessivaiheen mukaisesti (kuntoutus, osaamisen kehittäminen, työllistyminen) ja terveydentilan selvittelyissä sosiaalityöntekijä sosiaalitoimesta. Prosessivastuu tarkoittaa että ns. oma työntekijä koordinoi asiakkaan palveluita, kutsuu verkoston tarvittaessa kasaan ja on yhteyshenkilönä eri toimijoiden välillä.

Salo

Salossa työllisyyspalvelut on aloittanut uutena palvelualueenaan noin vuosi sitten. Työllisyyspalvelut toimivat Kehittämisen-, elinkeino- ja työllisyyspalveluissa. Aikuissosiaalityön alaisuudessa toimivan Työvoiman palvelukeskuksen ympärille on muodostunut työllisyyspalveluiden keskittymä. Varsinaisten työllisyyspalveluiden ohessa nuorisopalvelut auttavat nuoria työttömiä pajoiminnan ja etsivän nuorisotyön avulla.

Asiakasohjaus tapahtuu TE-toimiston ja aikuissosiaalityön kautta, yksin tai yhdessä, sekä Työvoiman palvelukeskuksen tai nuorisopalveluiden, etenkin etsivän nuorisotyön, kautta. Työllisyyspalveluiden roolia on tarkoitus vahvistaa jatkossa myös ohjaustyön osalta. Vaikka muu taho ohjaisikin palveluihin, TE-toimistossa palvelut sovitaan loppujen lopuksi aina suunnitelmassa. Myös erilaiset palveluntuottajat sekä oppilaitokset ohjaavat jonkin verran palveluihin.

Salossa työllistämisen palvelut jakautuvat pääsääntöisesti eri asiakasryhmien mukaisesti. Monialaisen tuen tarpeessa olevat ohjautuvat palveluihin Työvoiman palvelukeskuksen kautta. Työvoiman palvelukeskuksen yhteydessä järjestetään ja koordinoidaan kuntouttavaa työtoimintaa myös peruspalveluiden asiakkaille. Työvoiman palvelukeskuksen yhteydessä on myös omaa pajatoimintaa, jossa on eri alan ohjaajia. Lisäksi toimii hankkeita, kuten Party (ESR, kuntouttavan työtoiminnan ryhmät ja arvioinnit), Walttivalmennus (työllisyyspoliittinen avustus, ryhmäkartoitusjaksot ja yksilöohjausta työnhakuun) ja juuri alkanut Voitto -hanke (ESR).

Voitto -hankkeessa työskentelee työelämäkoordinaattori ja osa-aikainen yrityskoordinaattori. Voitto -hanke on suunnattu heikossa työmarkkina-asemassa olevia, joilla on edellytyksiä työelämään tai opiskeluun. Asiakkaat ohjautuvat työelämäkoordinaattorille lähinnä TE-toimiston kautta. Asiakkaille lähdetään hankkeen kautta rakentamaan asiakkaan tarpeiden mukaista polkua. Voitto -hankkeessa tehdään tiivistä yhteistyötä yritysten, kaupungin omien palvelualojen ja oppilaitosten kanssa. Tavoitteena on kehittää kaupungin sisäistä työllistämistä siten että palkkatukijaksoille ohjaututaan pääsääntöisesti koordinaattorin kautta. Nuorisopalveluissa on omat yhdyshenkilöt. Työvoiman palvelukeskuksessa on myös kaksi pitkäaikaistyöttömien terveydenhoitajaa, joista toinen toimii peruspalveluiden ja toinen palvelukeskuksen asiakkaiden parissa.

Palvelutarvearvion määrittää lähtökohtaisesti TE-toimiston asiantuntija. Myös Työvoiman palvelukeskuksen työntekijät arvioivat palvelutarvetta koko asiakasprosessin ajan. Mikäli asiakkuus on aikuissosiaalityössä, täytyy palvelutarve arvioida jo lain mukaan siellä. Asiakkaiden tavoitteet ovat yksilöllisiä. Myös muissa palveluissa tehdään työllistämiseen liittyvää työtä, eri työntekijöiden lähtökohdista käsin.

Nykyisinä työllistämisen palveluina Salossa on Työvoiman palvelukeskus, aikuissosiaalityön palvelut, työttömien terveystarkastukset, työ- ja toimintakyvyn arvioinnit, kuntouttava työtoiminta, palkkatukityö kunnassa, josta myös edelleen sijoitus yrityksiin, työkokeilut, ryhmämuotoinen arviointijakso työttömille, Työllisyyslisä yrityksille työttömien palkkaamiseksi sekä hankkeiden tarjoama työllistymistä edistävä ohjaus ja tuki.

Uusia palveluita ollaan kehittämässä hankkeiden kautta. Tulevaisuudessa on tarkoitus kokeilla erilaisia työllisyystoimia, kuten esimerkiksi opinnollistamista. Opinnollistamista on tarkoitus tehdä pajalla, kuntouttavassa työtoiminnassa ja palkkatukityössä. Vastuutaho asiakkuuden eri vaiheissa määrittyy melko pitkälle TE-palveluiden määritelmien kautta. Kuntoutusvaiheessa vastuu on sosiaali- ja terveystoimessa ja sen jälkeisissä vaiheissa enemmän TE-palveluissa. Työvoiman palvelukeskusten ja TE-toimiston kasvavat asiakasmäärät mietityttävät. TE- toimisto ohjaa asiakkaita mielellään eri työllisyshankkeisiin, koska siellä voidaan tarjota enemmän tukea ja ohjausta asiakkaille.

Joensuu

Joensuussa työllistämisen palveluihin asiakkaat ohjautuvat erityisesti TE-toimiston, Kelan, sosiaali- ja terveystalveluiden, yhdistysten, järjestöjen, säätiöiden ja erilaisten hankkeiden kautta tai omatoimisesti. Työllisyyden kokonaisuutta ohjaa työllisyysohjelma, henkilöstö- ja työllisyysjaosto sekä työllisyyden edistämisen johtoryhmä a palveluita tuottavat kaupungin eri hallintokunnat.

Asiakkaita tavataan kunkin tahon toimijoiden perustehtävien kautta ja palveluohjaaja ohjaa asiakkaita tarvittaessa eteenpäin. Asiakkaiden, joista maksetaan työmarkkinatuen kuntaosuutta, aktiivoinnin osalta tehdään yhteistyötä erityisesti Työllisyysyksikön, TE-toimiston ja sosiaalitoimen kanssa sopien asiakasvastuista.

Palvelutarvearvioita tekevät kaikki ammattikunnat, kukin omilla menetelmillään ja sisällöillään. Asiakkaan palvelutarve määrittää asetettavat tavoitteet. Tarjolla on sekä lakisäteisiä että omaehtoisia palveluita. Lakisäteisiä palveluita ovat työttömien terveystarkastukset ja terveyden edistäminen, kuntouttava työtoiminta, Työvoiman palvelukeskuksen palvelut, ikääntyvien työllistämismelvoite sekä työmarkkinatuen osittainen rahoitus. Omaehtoisina palveluina järjestetään jalkautuvaa palveluohjausta, työhön valmentajan yksilö- ja ryhmäohjausta, palkkatukityöllistämistä, oppisopimuskoulutusta, sijaisuustyöllistämistä, siirtoja toisen työnantajan palvelukseen ja Joensuu – lisällä yrityksiin ja järjestöihin työllistymisen tukemista, työkokeilupaikkojen järjestämistä, toiminta- ja työkyvyn selvittämisen ostopalveluiden hankintaa, työllisyyden edistämistä hankerahoituksen ja ostopalveluiden kautta sekä hankintatoimen julkisissa hankinnoissa käyttämät sosiaalisen työllistämisen kriteerit.

3.2 Malleja ulkomailta

Maailmanlaajuisesti valtioiden työllisyyspolitiikassa on suurta vaihtelua. Jotkut valtiot ovat kokonaan yksityistäneet työllisyyspalvelunsa ja jossain ne on kunnallistettu. Työllistämisen toimiin ja palveluihin vaikuttaa suuresti kunkin valtion hallintomuoto ja kulttuuri. Kiteytetysti voidaan kuitenkin havaita että työ ja sen tekeminen koetaan maailmanlaajuisesti keskeiseksi osaksi kansalaisten osallisuutta ja hyvinvointia.

Prosessimallin taustatiedoksi on selvitetty kahden eri valtion työllisyyden hoidon toimintamalleja ja periaatteita. Tanskan yhteydessä toimintamallieroavuuksien vuoksi mainitaan sivuten myös Australia ja Iso-Britannia.

3.2.1 Tanska

Tanskan malli on ollut usein esillä kun on mietitty suomalaista työllisyyspolitiikkaa. Tanskassa kunnallistettiin työllisyyspalvelut vuonna 2009. Ratkaisu tehtiin Tanskassa hyvin toisenlaisissa olosuhteissa kuin nyt on Suomessa edessä. Pohjoismaana Tanska on kuitenkin edelleen mielenkiintoinen oppiesimerkki sekä ymmärrettävä ja relevantti vertailukohde kaikista eroavaisuuksista huolimatta. Vuonna 2009 Tanskan kuntien määrää vähennettiin 230:sta 98:aan ja samanaikaisesti perustettiin 98 Jobcenteriä kuntiin. Vuonna 2010 kunnille tuli vastuu maksaa puolet työttömyysturvamenoista tavoitteena motivoida työllisyyden edistämiseen. Uudistuksessa siirryttiin aluevetoisuudesta paikallisuuteen. Vaarana on nähty että Jobcenterit ovat liian pieniä ja kapea-alaisia sekä toiminnallisesti että suhteessa työttömien erilaisuuteen ja Jobcentereiden kyky monitoimijaisuuteen ja kumppanuuksiin sekä pienten kuntien palveluntuottajien riittävän ammatillisen tason turvaaminen on horjuvaa. Organisaatioiden yhdentymisessä on edelleen vuosien jälkeenkin vanhaa työnjakoa, sillä aiempi kunta-valtio työnjako ja sosiaali- ja terveysasiat-työllisyysasiat tuotiin kunnan sisälle pystymättä kuitenkaan ottamaan tästä integraatiosta tehoja irti. Tanskassa työvoimapolitiikka on perinteisesti ollut kokonaisuus. Nyt riskinä on että toiminta kohdistuu pelkästään Jobcenterin alueen työttömiin ja työmarkkinapolitiikka muuttuu työvoimapolitiikaksi jolloin kokonaisuus katoaa näkyvistä. Valtion ohjausta on myös kritisoitu liian mekaaniseksi, valtion ohjauksen tapahtuessa arviointien ja vaikuttavuusselvitysten kautta. Kovissa taloudellisissa paineissa halutaan vain nopeita tuloksia, jotka ovat lopulta kestävämpiä ja tulevat kalliiksi. Työvoimapolitiikkaa on viime aikoina kritisoitu myös merkityksettömästä aktivoinnista ja kontrolloinnista todellisen uudelleen koulutuksen ja kestävän työllistämisen sijaan. Uudistusehdotuksena on ollut luottamuksen lisääminen kontrollin lisäämisen sijaan. Tanskassa on perustettu Koch -komitea tekemään parannusehdotuksia. Koch komitea julkisti raporttinsa helmikuussa 2015. Koch-komitean keskeisimpinä esityksinä ovat työttömän mahdollisimman nopea työllistyminen kestäväällä tavalla, fokus työllistymisen kannalta osaamisen kohottamiseen, toimenpiteiden tulee edelleen velvoittaa perustuen kuitenkin luottamukseen, työllistämistoimien tulee edistää yhteyksien vahvistamista työvoimaan sekä työvoiman kysyntään ja toimien tulee olla kustannustehokkaita. Kokonaisuudessaan ehdotukset merkitsevät painopisteen siirtämistä nopean työllistymisen sijaan pitkäjänteisempään osaamisen nostamiseen ja luottamuksen lisäämiseen ja työnhakijoiden kontrollin vähentämiseen. Halutaan myös lisätä yllykkeitä kunnille toimia ajoissa ja pitkäjänteisesti, lisätä henkilöstön koulutusta ja panostaa paremmin toimivaan IT-systeemiin. Halutaan myös lisätä jalkautuvia yhteyksiä yrityksiin ja niiden kehittämiseen. Näillä muutoksilla halutaan palata osittain aikaisempaan alueelliseen koordinaatioon, vahvistaa yli kuntien tapahtuvaa työmarkkina- ja työvoimapolitiikkaa sekä vahvistaa alueellisen tason päätösvaltaa. (Arnkil ym. 2015,

124–127. Ehdotukset Tanskan uudistuksen viimeisimmät selvitykset osoittavat että valtion toiminnot koetaan edelleen tärkeiksi ja halutaan jälleen vahvistaa sellaisia kuntien ja valtion yhteistyön rakenteita joista uudistuksen myötä luovuttiin tai joita heikennettiin.

Toisen ääripään mallina voidaan pitää Australian mallia, jossa työllisyyspalvelut on yksityistetty kokonaan. Myös Iso-Britannia on painottanut yksityisen sektorin roolia työllistämisen palveluissa. Yksityistämiseen panostaneista maista on viestitty, että yksityistämisen toteuttaminen erittäin vaativa ja hyvin pitkä, jopa vuosikymmenien prosessi. Siinä on mahdollista tehdä suuria virheitä. Kuntakokeilun kokemuksen mukaan yksityistäminen on tuskin Suomen malli vaan realistisena näkemyksenä on että kunta ja valtio säilyvät tärkeinä toimijoina työvoimapolitiikassa ja työllisyyden sekä työllistyvyyden esittämisessä. Kuntien roolin nähdään edelleen voimistuvan, sillä Suomen strategiset haasteet edellyttävät edelleen parempaa yhteyttä ihmisten ja perheiden elämäntilanteiden kokonaisuuteen voidaksemme edistää terveyttä, osaamista sekä työllistyvyyttä. Monialaisuus, monitoimijuus, kumppanuudet ja verkostossa toimimisen hallinta ja osaaminen korostuvat tulevaisuudessa entisestään. (Arnkil ym. 2015, 23–24.)

3.2.2 Irlanti

Taustatietona Irlannin työllisyystilannetta ja työttömyydenhoitoa tarkastellessa on hyvä huomioida kokonaisuus, sisältäen elinkustannukset, palveluiden saatavuus ja terveydenhuolto.

Irlannin työttömyysaste on tällä hetkellä noin 9,4. Korkeimmillaan se on ollut 17,3. Pitkäaikaistyöttömyysaste on tällä hetkellä 5,6 kun se on ollut korkeimmillaan 9,6. Sosiaaliturva on Irlannissa suunnilleen keskimääräistä eurooppalaista tasoa, parantuen viime vuosien aikana. Kokonaisuuden osalta on kuitenkin huomioitava maan korkeat elinkustannukset ja palveluiden käyttämisen kustannukset. Terveydenhuoltopalvelut ovat hyvin eriarvoiset ja jakautuneet kahteen eri kategoriaan. Ykkösluokassa palvelut ovat ilmaisia ja kakkosluokassa maksullisia. Ykkösluokan tuloraja on yksinäisellä ihmisellä noin 300 euroa/vk. Tällöin pääsee nk. medical cardin haltijaksi. (Ulkoasianministeriö.)

Irlannissa työllisyyteen pyritään vaikuttamaan monin eri tavoin. Toimintamalleista ja järjestelmistä voi löytää yhtäläisyyksiä myös suomalaisiin työllistämisen palveluihin.

Community Employment scheme:n kautta pyritään tarjoamaan ihmisille mahdollisuutta palata töihin tarjoamalla osa-aikaharjoittelupaikkaa paikallisyhteisöissä.

TÜS on yhteisöllinen työharjoittelujärjestelmä työttömille. Osallistujat valitaan sosiaaliturvatoimiston, joka on vastaava kuin suomen Kela, kautta. Työharjoittelu tapahtuu yhteisöä kehittävässä säätiöissä ja yhdistyksissä. Työharjoittelu tarjoaa lyhyitä työmahdollisuuksia työttömille. Voidakseen osallistua toimintaan tulee takana olla työttömyyttä vähintään 12 kuukautta. Paikkoja on rajoitetusti. Ohessa voi ottaa vastaan myös muuta työtä, kunhan se ei häiritse työharjoittelua. Sopimus kestää 12 kuukautta ja työaika on 19,5 tuntia viikossa. Palkkio työharjoittelusta on alimmillaan 208 euroa viikossa. Huollettavien perusteella korvaus kasvaa hieman.

Gateway on paikallinen aktivointijärjestelmä, joka tarjoaa lyhytaikaista työtä ja koulutusmahdollisuuksia pitkäaikaistyöttömille henkilöille. Työttömyyden keston on oltava vähintään 2 vuotta. Työ voi olla missä vaan kunnan toiminnossa. Paikkoja on rajoitetusti, joten kaikki halukkaat eivät voi osallistua toimintaan. Ohjaus työhön tapahtuu sosiaaliturvatoimiston kautta. Osallistuja voi olla myös muussa osa-aikatyössä samanaikaisesti kunhan se ei haittaa heidän Gateway-työharjoittelua. Mikäli henkilö kieltäytyy työstä ilman pätevää syytä, se vaikuttaa mahdollisesti heidän saamiin etuuksiin. Sopimuksen kesto on 22 kuukautta, työaika on 19,5 tuntia viikossa ja pienin korvaus on 208 euroa viikossa. Mikäli henkilöllä on huollettavia, korvaus on suurempi.

Community Services Programme -ohjelman kautta tuetaan yhteisöiden yrityksiä tarjoamaan paikallisia palveluita ja työllistymismahdollisuuksia epäedullisessa asemassa oleville henkilöille. Se tarjoaa taloudellista tukea yhteisön yhtiöille sekä osuuskunnille ja keskittyy yhteisöihin, joissa julkisen ja yksityisen sektorin palvelut puuttuvat joko maantieteellisen tai sosiaalisen eristyneisyyden vuoksi tai koska kysynnän taso ei riitä. Ohjelma edistää myös investointien toteutumista. Hankkeeseen mukaan tulevien on oltava ei-voittoa tuottavia sosiaalisia yrityksiä tai yrityksen on kyettävä tarjoamaan palveluita huolehtimaan henkilöstöhallinnosta riittävän tehokkaasti. On oltava myös hyväksytty liiketoimintasuunnitelma sekä riittävät taloudelliset resurssit. Hankkeeseen mukaan pääsemiseksi on täytettävä kolme ehtoa; yhteisön palvelut epäedullisessa asemassa oleville henkilöille, yhteisön yritysten työllistettävä vammaisia, huumeista vieroittujia ja/tai ex-vankeja ja yhteisön hallit ja tilat yhteisön käyttöön.

JobBridge tarjoaa työharjoittelumahdollisuuksia työttömille. Se on suunnattu ihmisille, jotka ovat saaneet sosiaali- tai muita etuuksia vähintään 3 kuukautta viimeisen 6 kuukauden aikana. Työharjoittelupaikka tarjotaan joko 6 tai 9 kuukauden pituisena. Työharjoittelun aikana saa normaalien etuuksien lisäksi ylimääräistä korvausta 50 euroa viikossa. Työaika on 30 -40 tuntia viikossa. Myös JobBridgen aikana voi tehdä muitakin töitä ellei työ haittaa työharjoittelua eikä työnantaja ole sama kuin harjoittelupaikassa.

Work Placement Programme on työharjoittelua.

Jobs Plus kannustaa työnantajia palkkaamaan pitkäaikaistyöttömiä henkilöitä. Työnantajalle maksetaan työttömän palkkaamisesta palkkio. Palkkio maksetaan kuukausittain jälkikäteen.

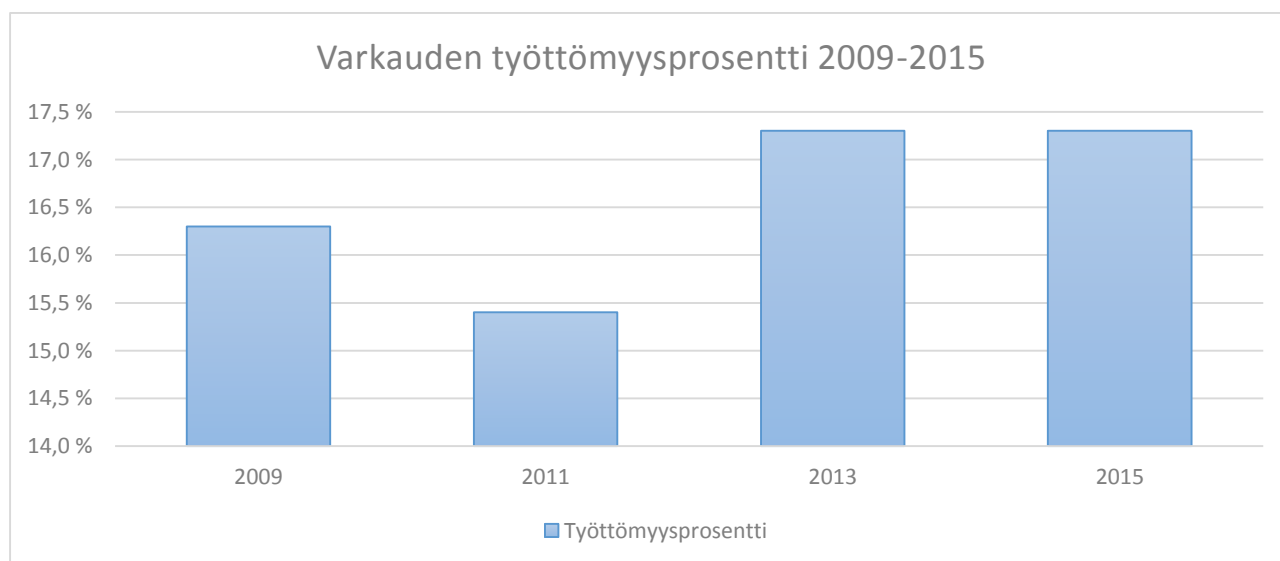
Revenue Job Assist on ylimääräinen verovähennys henkilöille, jotka ovat olleet työttöminä vähintään 12 kuukautta ja palaavat takaisin työhön.

Rural Social Scheme on tukityö, joka on suunnattu vähätuloisille maanviljelijöille ja kalastajille, jotka ovat jo sosiaaliturvan piirissä. Tuettua työtä tehdään paikallisesti yhteisön kehittämiseksi ja maanviljelijän ja kalastajan oman työn kausiluontoisuuden huomioon ottaen. (Citizen Information.)

4 TYÖLLISTÄMISEN PALVELUT VARKAUDESSA

4.1 Työttömyys Varkaudessa

Varkauden työttömyysprosentti oli huhtikuussa 2015 17,3 %. Vertailuna 2009 työttömyysprosentti oli 16,3, 2011 15,4 ja 2013 17,3. Työttömyysprosentti on vaihdellut vuoden 2009–2015 aikana 15,4 – 17,3 välillä. Kuukausittainen vaihtelu toistuu melko samanlaisena vuodesta toiseen. Miesten työttömyys on koko ajan naisten työttömyyttä korkeampi. Pitkäaikaistyöttömien osuus on suuri, (helmikuu 2014- huhtikuu 2015) 464–510 henkilöä. Aktivointiaste on huhtikuussa 2015 27,9 %. Tavoitteena 30 %. Työttömyys, etenkin pitkäaikaistyöttömyys vaikuttaa myös kunnan toimeentulotukimeinonihin. Näitä seurataan rinnattain työttömyyden lukujen kanssa. Toimeentulotukea saavien kotitalouksien määrä on kasvanut koko alkuvuoden 2015 ajan, mutta maksetun toimeentulotuen määrä on laskenut pitemmällä ajanjaksolla. Aktivointitoimenpiteillä on tähän suuri vaikutus.

Kaavio 2. Työttömyyden kehitys Varkaudessa

Kunnan maksuvelvollisuus alkaa kun työtön työnhakija on saanut työmarkkinatukea 300 pv. Tällöin kunnan osuus työmarkkinatukikustannuksista on 50 %. 1000 pv työmarkkinatukea saaneiden tuesta kunnat joutuvat maksamaan 70 %. Varkaus maksaa nykyisellään työmarkkinatuen kuntaosuutta 1,9 miljoonaa euroa (talousarvioon varattu).

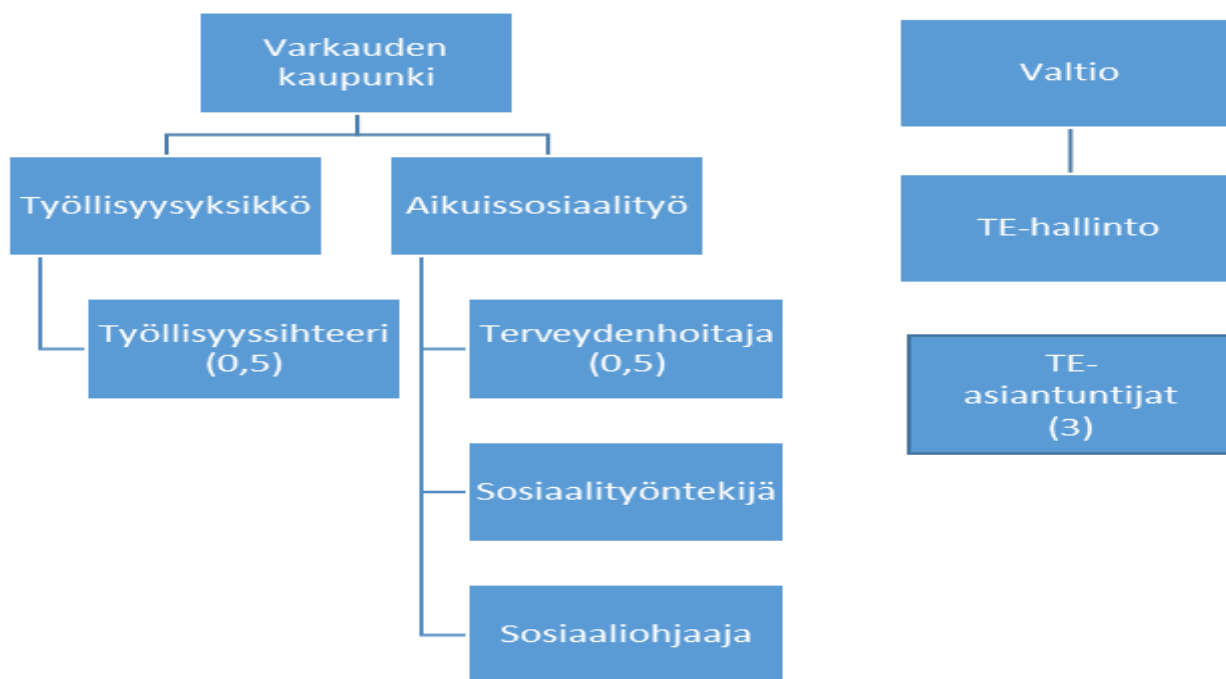
Kaupungin ja palveluntuottajien toimenpiteinä käytössä on Starttipalvelu, kuntouttava työtoiminta, työhön- ja koulutukseen suuntaava palveluohjaus, palkkatukityöllistäminen, velvoitetyöllistäminen, kuntalisä ja yhdistystuki. Kuntouttavan työtoiminnan asiakasmäärätavoite on vuonna 2015 170 asiakasta. Tähän päästään. Tukena työllistämisen toimissa on ollut tänä vuonna päättyvä kuntakokeilu (Varkaus-Leppävirta). Kuntakokeilussa on Alkupalvelu, Täsmäpalvelu ja Yrityspalvelu. (Kuittinen Jouko.)

Kaupungin ja palveluntuottajien työllistymistä tukevat palvelut Varkauden kaupungissa	
Kuntouttava työtoiminta	Lakisääteinen sosiaalipalvelu ja työttömyysturvalain mukainen työllistymistä edistävä palvelu
Työnohjauksellinen palveluohjaus	Työhön- ja koulutukseen valmennuksellista joustavaa ja asiakaslähtöistä palveluohjausta
Palkkatuki työllistäminen	Työ- elinkeinotoimiston työnantajalle myöntämä harkinnanvarainen tuki
Kuntakokeilu	Työllisyyspoliittinen kuntakokeilu -hanke vuosina 2012-2015, jonka tavoitteena pitkäaikaistyöttömyyden alentaminen sekä uuden tiedon ja osaamisen edistäminen kehittämällä kuntien, valtion ja niiden kumppaneiden välistä yhteistyötä
Kuntalisä	Kaupungin myöntämä harkinnanvarainen tuki palkkatuen lisäksi paikallisille työnantajille, jotka palkkaavat varkauteen pitkäaikaistyöttömän
EkaTyö-tuki	Kaupungin harkinnanvarainen tuki yrityksille jotka palkkaavat varkauteen ammattiin valmistuneen 17-29 vuotiaan nuoren työnhakijan
Starttipalvelu	Kaupungin järjestämä harkinnanvarainen sosiaalipalvelu tueksi pitkään työttömänä olleille, vajaakuntoisille tai vaikeassa työmarkkina-asemassa oleville työllistymisen polulla
Velvoitetyöllistäminen	Lakisääteinen mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai työvoimakoulutukseen, mikäli oikeus työttömyyspäivärahaan päättyy 500 päivän enimmäisajan johdosta täytettyä 57-60 vuotiaana. Kunnan on järjestettävä työntekomahdollisuus.

4.2 Työvoiman palvelukeskus

Varkauden TYP on toiminut vuoden 2004 syyskuusta alkaen. Työvoiman palvelukeskuksia on ollut alkujaan valtakunnallisesti 38. Palvelua on ollut täten tarjolla alueittain vaihdellen. Työttömät työnhakija ovat olleet tämä vuoksi, huomioiden palveluiden saatavuus, eriarvoisessa asemassa. Vuoden 2015 toimintamalli valtakunnallistettiin lakisääteistämällä Työvoiman palvelukeskusten toiminta, eli säädettiin laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (1369/2014) (Suomen säädöskokoelma, julkaistu Helsingissä 31 päivänä joulukuuta 2014).

Työllistymistä edistävällä monialaisella yhteispalvelulla tarkoitetaan yhteistoimintamallia, jossa työ- ja elinkeinotoimisto, kunta ja Kansaneläkelaitos arvioivat yhdessä työttömien palvelutarpeet, suunnittelevat työttömien työllistymisen kannalta tarkoituksenmukaiset palvelukokonaisuudet sekä vastaavat työttömien työllistymisprosessin etenemisestä ja seurannasta, siten kun tässä laissa säädetään. (Suomen säädöskokoelma Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014).

Kaavio 3. TYP – organisaatio Varkaudessa (ennen toiminnan lakisääteistämistä)

4.3 Työllisyysyksikkö

Työllisyysyksikön tehtävänä on kuntalaisten työllistymistä edistävien palvelujen järjestäminen, koordinointi ja kehittäminen. Työllisyysyksikön tavoitteena on työttömien työmarkkina-aseman edistäminen ja toimeentulon kohentaminen sekä työttömyydestä kunnalle aiheutuvien kustannusten alentaminen.

Toiminnan kohderyhmänä ovat pitkään työttömänä olleet kuntalaiset sekä nuoret. Painopistealueina ovat kuntotuttava työtoiminta, palkkatuella tapahtuva työllistäminen, yhdistystuet sekä hanketoiminta. (Varkauden kaupunki.)

4.3.1 Kaupungin työpaja

Varkauden kaupungin Työpaja on syksyllä 2013 perustettu yksikkö, joka tarjoaa työllistymistä tukevia palveluja varkautelaisille pitkäaikaistyöttömille. Pajatoiminta on alun perin suunnattu yli 29 -vuotiaalle, mutta käytännössä mitään ikärajaa ei ole, lukuun ottamatta täysi-ikäisyyttä. Työpaja toimii Työllisyysyksikön alaisuudessa. Työpaja tarjoaa asiakkaalle mielekästä, toimintakykyä ja osaamista tukevaa työtoimintaa, ohjausta ja neuvontaa arjen asioissa sekä yksilö- ja ryhmätoimintaa. Työpajalle ohjaututaan sosiaalitoimen tai työvoimanpalvelukeskus Paletin kautta tai ottamalla suoraan yhteyttä vastaavaan ohjaajaan. Vuoden 2015 loppupuolelle saakka ohjautuminen on ollut mahdollista myös Kuntakokeilun kautta. (Varkauden kaupunki.)

4.3.2 Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on sosiaalihuoltolain ([Sosiaalihuoltolaki 17.9.1982/710](#)) mukaista sosiaalipalvelua sekä myös työttömyysturvalain ([Työttömyysturvalaki 30.12.2002/1290](#)) mukainen työllistymistä edistävä palvelu.

Kuntouttava työtoiminta on tarkoitettu parantamaan työllistymismahdollisuuksia sekä elämänhallintaa henkilöillä, joiden työttömyys on pitkittynyt. Kuntouttavan työtoiminnan järjestäminen perustuu lakiin kuntouttavasta työtoiminnasta (Laki kuntouttavasta työtoiminnasta 2.3.2001/189). Lain tavoitteena on parantaa työmarkkinatukea tai toimeentulotukea saavien työttömien henkilöiden edellytyksiä työllistyä, kouluttautua tai osallistua muuhun työ- ja elinkeinohallinnon tarjoamaan työllistymistä

edistävään palveluun. Toiminnalla pyritään myös ehkäisemään syrjäytymistä tarjoamalla mahdollisuus työtoimintaan. Lakia sovelletaan työttömiin henkilöihin, jotka ovat oikeutettuja saamaan työttömyyden perusteella työmarkkinatukea tai toimeentulotukea. Palveluiden suunnittelussa on tarkoitus huomioida asiakkaan henkilökohtainen tilanne kokonaisvaltaisesti. (Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja.)

Varkaudessa kuntouttava työtoiminta toimii Työllisyysyksikön alaisena. Esimiehenä on työllisyyskoordinaattori. Kuntouttavaa työtoimintaa tekee viisi kuntouttavan työtoiminnan ohjaajaa, joista kaksi toimii työpajaohjaajina. Kuntouttavaan työtoimintaan ohjaututaan asiakkaan, sosiaalityön ja TE-palveluiden kanssa tehtävän yhteisen aktivointisuunnitelman kautta.

Kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä vastaa kunta (laki kuntouttavasta työtoiminnasta 189/2001) ja sitä toteutetaan kaupungin omissa yksiköissä, kuntayhtymissä, valtiolla, yhdistyksissä, säätiöissä tai uskonnollisissa yhteisöissä. (Varkauden kaupunki.)

4.3.3 Työnohjauksellinen palveluohjaus

Työnohjauksellinen palveluohjaus on uutta, syksyllä 2015 käynnistettyä palvelua. Malli on kehitetty Kuntakokeilu – hankkeen tuloksettaaksi todetusta Täsmäpalvelu – toimintamallista. Palveluohjaus on tarkoitettu yli 18 – vuotiaille pitkään työttömänä olleille varkaudelaistille. Ohjautuminen asiakkuuteen tapahtuu Varkauden kaupungin kuntouttavan työtoiminnan, aikuissosiaalityön tai Työvoiman palvelukeskus Paletin kautta. Pitkään työttömänä ollut henkilö voi myös hakeutua omatoimisesti palveluun.

Palveluohjaaja voi olla mukana työllistymisprosessissa asiakkaan tukena esimerkiksi erilaisissa sähköisissä työnhaun palveluiden neuvonnassa, työnhakuasiakirjojen laadinnassa, työpaikan etsimisessä ja ”jatkopoluttamisessa” työpaikasta toiseen sekä työhaastattelussa. Palveluohjaaja voi myös auttaa erilaisten koulutusvaihtoehtojen mietinnässä, etsinnässä sekä itse opiskeluun hakeutumisessa.

Palveluohjaaja tekee myös yritys yhteistyötä, eli etsii ja vastaanottaa paikallisilta työnantajilta sopivia työkokeilu/työpaikkoja palvelussa oleville asiakkaille sekä voi tarvittaessa tehdä yhteistyötä Kelan ja terveystoimen sekä kaupungin muiden palvelutuottajien kanssa. Palveluohjaus tapahtuu asiakaslähtöisesti.

Asiakkuudelle ei ole määräaikaa ja se on vapaaehtoista. Palvelu voi päättyä, kun asiakkaan tilanne on muuttunut niin, että asiakas ei hyödy valmennuksesta tai hän on saavuttanut tavoitteensa. (Varkauden kaupunki.)

4.3.4 Palkkatuellinen työllistäminen

Palkkatuki on työ- ja elinkeinotoimiston työnantajalle myöntämä harkinnanvarainen tuki työttömän työnhakijan palkkauskustannuksiin. Palkkatuella työllistyminen on asiakaslähtöistä.

Palkkatuella järjestettävän työn tavoitteena on parantaa työttömän työnhakijan osaamista, ammattitaitoa ja yleistä työmarkkina-asemaa sekä edistää pitkään työttömänä olleen henkilön pääsemistä avoimille työmarkkinoille. Varkauden kaupungilla palkkatuella työllistämisen painopiste on vähintään 300 päivää työmarkkinatukea saaneissa pitkäaikaistyöttömissä työnhakijoissa sekä nuorissa, alle 30-vuotiaissa työnhakijoissa. Työllistyvien määrään vaikuttavat työ- ja elinkeinotoimiston määrärahat sekä kaupungin omiin yksikköihin työllistettäessä myös kaupungin omat määrärahat.

Työaika palkkatuetussa työssä on yleensä 85 % tehtävän säännöllisestä työajasta. Työsuhteen kesto vaihtelee. Varkauden kaupungin osalta on linjattu työjakson kesto enintään työntekijän työssäoloehdon täyttymiseen asti. (Varkaus.fi)

4.3.5 Kuntakokeilu

Kuntakokeilu on valtakunnallinen hanke, jonka tavoitteena on pitkäaikaistyöttömyyden vähentäminen ja työmarkkinoilta syrjäytymisen ehkäiseminen. Kuntakokeiluhanke on valtakunnallisesti merkittävä hanke, se on kirjattu myös hallitusohjelmaan. Hanke toimii Suomessa yli 60 paikkakunnalla ajalla 3.9.2012 – 31.12.2015.

Kuntakokeilun yleisenä tavoitteena on ollut alentaa pitkäaikaistyöttömyyttä sekä löytää uutta tietoa, osaamista sekä tuloksellisuutta erityisesti pitkäaikaistyöttömien hyvinvoinnin, aktiivisuuden, työllistyvyyden ja työllisyyden edistämässä kehittämällä kuntien, valtion sekä kumppaneiden välistä yhteistyötä. (Arnkil ym. 2015, 4.)

Kokeilussa on pyritty löytämään uusia paikalliseen kumppanuuteen pohjautuvia malleja työmarkkinoille integroimiseen. Tavoitteena on huomioida aiempaa paremmin sekä työnhakijoiden että paikallisten työmarkkinoiden tarpeet. Kuntakokeilu on myös rakentamassa pohjaa vuoden 2015 voimaan tulleelle lainsäädäntöön perustuvalla työllistämistä edistävälle monialaiselle yhteispalvelulle. (Kerminen Päivi 8.6.2015.)

Varkauden kuntakokeilun seutukuntaan kuuluvat Varkaus ja Leppävirta. Alueen asukasluku oli vuonna 2013 32 500 henkilöä. Varkauden hankkeen tavoitteena on ollut kunnan aktiivisen ja varhaisemman roolin kehittäminen rakennetyöttömyyden vähentämiseksi, asiakkaan palveluiden vahvistaminen, elinkeinojen kehittämispalvelut sekä yritys yhteistyönä uusien matalan kynnyksen työpaikkojen luominen. (Arnkil ym. 2015, 197.)

Varkauden seutukunnan kuntakokeilu sisältää alkupalvelun, täsmäpalvelut sekä yrityspalvelut. Alkupalveluiden tarkoituksena on ollut kehittää ensisijaisesti alkuohjauksen mallia yhteistyössä kunnan, työhallinnon ja työvoiman palvelukeskuksen välillä. Täsmäpalvelut ovat suunnattu kuntakokeilun toisen vaiheen asiakkaille, joilla on edellytyksiä työllistyä. Täsmäpalveluiden avulla pyritään tukemaan työllistymisen tukemiseen työhönvalmennuksen avulla. Täsmäpalvelu pyrkii myös yhteen sovittamaan työvoima- sekä työllistymistarpeita. Yrityspalveluissa kootaan yritys yhteistyöverkostoa, tavoitteena löytää matalan osaamistason työpaikkoja. Täsmä- ja yrityspalvelut toimivat tiiviisti yhdessä. (Arnkil ym. 2015, 198.)

Varkaus on hankkeessa mukana yhteishankkeena Leppävirran kanssa. (Varkauden kaupunki.)

4.3.6 Työllistämisen kuntalisä

Varkauden kaupunki tukee paikallisia yhdistyksiä, säätiöitä ja yrityksiä varkautelaisten pitkäaikaistyöttömien työllistämässä harkinnanvaraisella kuntalisällä. Kuntalisää voi saada TE-toimiston myöntämän palkkatuen lisäksi kuuden (6) kuukauden ajaksi. Kuntalisän myöntämiselle on määritelty erilliset kriteerit. (Varkauden kaupunki.)

4.3.7 EkaTyö –tuki/tuki nuoren henkilön palkkaamiseen

Varkauden kaupunki tukee alueella toimivia yrityksiä, mikäli yritys palkkaa varkautelaisen, ammattiin valmistuneen 17–29 –vuotiaan nuoren työnhakijan. Tarkoituksena on tarjota vasta ammattiin valmistuneelle nuorelle ensimmäinen työpaikka työkokemuksen kartuttamiseksi.

Kaupungin EkaTyö – tuella halutaan tukea nuoren työllistämistä sellaisessa tapauksessa, jos TE-toimiston palkkatuen saamiselle ei ole jostain syystä edellytyksiä. Molempia tukia ei voi saada samanaikaisesti.

Kaupungin myöntämä tuki on harkinnanvarainen. Työajan tulee olla vähintään 50 %:ia alan TES:n mukaisesta työajasta, palkka alan työehtosopimuksen mukainen ja työsuhteen on oltava vähintään

yhden kuukauden mittainen. (Varkauden kaupunki.)

4.3.8 Starttipalvelu

Starttipalvelu on kaupungin järjestämää sosiaalipalvelua, jonka tarkoituksena on tukea pitkään työttömänä olleita, vajaakuntoisia tai vaikeassa työmarkkina-asetuksessa olevia henkilöitä työllistymisen polulla. Starttipalvelu on ns. matalimman kynnyksen työllistämisen palvelu. Starttipalvelu ei ole sosiaalihuoltolain tai työttömyysturvalain mukainen työllistämistä tukeva palvelu.

Työpajan työtoiminnassa voi aloittaa Starttijaksolla. Starttipalvelu on sosiaalitoimen järjestämää palvelua, työtoimintaa. Starttipalvelu ei ole työvoimapoliittinen toimenpide, joten se ei vaikuta työttömyysetuuksiin. Asiakkaalle maksetaan ehkäisevänä toimeentulotukena niin kutsuttua ylläpitokorvausta 7 euroa/työpäivä, muuten etuus on sama kuin yleisesti työttömän ollessa.

Starttijakso on maksimissaan neljän kuukauden mittainen jakso, jonka tavoitteena on tukea asiakkaan elämän- ja arjenhallintaa, muokata päivärytmiä, lisätä itsetuntemusta, vahvistaa vuorovaikutustaitoja sekä kartoittaa palvelutarpeita. Starttijaksolla selvitetään myös valmiutta kuntouttavaan työtoimintaan. Starttijaksolta asiakas siirtyy pääsääntöisesti kuntouttavaan työtoimintaan. (Varkauden kaupunki.)

4.3.9 Veloitetyöllistäminen

Työttömälle työnhakijalle on lailla turvattu mahdollisuus työllistymistä edistävään kuntoutukseen tai työvoimakoulutukseen, mikäli hänen oikeutensa työttömyyspäivärahaan päättyy 500 päivän enimmäisajan johdosta hänen täytettyään 57 vuotta, mutta ennen hänen täytettyään 60 vuotta. Tällöin kunnan on järjestettävä työllistettävälle työntekomahdollisuus siten, että työn voi aloittaa työttömyyspäivärahan 500 päivän enimmäisajan täytyessä. (Paperiliitto.)

5 KEHITTÄMISPROSESSIN KUVAUS

5.1 Toimintatutkimus

Toimintatutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa käytännön kehittämiseksi. Käytäntöjä kehitetään järkeä käyttämällä. Toimintatutkimus pohjautuu vuorovaikutukseen ja kohdistuu etenkin sosiaaliseen toimintaan. Ihmiset kohdentavat toimintansa toisiin ihmisiin ottaen heidät huomioon toiminnassaan. Yhteinen merkitys, tulkinta tai näkemys yhteisestä toiminnasta ohjaa toimintaa. Toimintatutkimus on yleisimmin ajallisesti rajattu tutkimus- ja kehittämisprojekti, jossa suunnitellaan ja testataan uusia toimintatapoja ja -malleja. (Heikkinen ym. 2006, 16–17.)

Toiminnan laajuuden mukaan toimintatutkimus voidaan jakaa viiteen analyysitasoon: yksilö, ryhmä, ryhmien väliset suhteet, organisaatio tai alueellinen verkosto. Yksilötasolla työntekijä havainnoi omaa toimintaansa, pitää päiväkirjaa ja keskustelee kollegoiden kanssa. Tutkimusraportti kuvaa yksilön kokemuksia ja erityisesti tutkijan omaa oppimista ja ajatteluprosesseja. Ryhmätason toimintatutkimus on tyypillisesti yhteistoiminnallinen tutkimus (co-operative inquiry). Ryhmä tapaa säännöllisesti, keskustelee teemasta ja kehittää toimintaansa. Ryhmien välisten suhteiden tasolla tavoitteena on ratkaista eri ryhmien yhteistoiminnan ongelmia. Tällöin voidaan esimerkiksi kehittää yhteinen toimintamalli. Organisaatiotason toimintatutkimusta voi soveltaa esimerkiksi suurten organisaatioiden kehittämiseen. Siinä pyritään määrittelemään pitkän aikavälin toiminnalliset tavoitteet. Laajapohjaisessa keskustelussa pyritään avoimeen dialogiin, jonka tuloksena luodaan esimerkiksi muutaman vuoden päähän ulottuvia visioita. Alueellisen verkoston tasoisella toimintatutkimuksella on kehitetty yritysten, kuntien, koulutuksen ja tutkimuksen yhteistä strategiaa. Verkostotason toimintatutkimus on melko vähäistä. (Heikkinen ym. 2006, 17–19.)

Toimintatutkimus on syklistä. Yhteen suunnitelmaan pohjautuvaa toimintaa seuraa saatujen kokemusten pohjalta parannettu ja kehitetty suunnitelma. Toimintaa hiotaan useampien toisiaan seuraavien suunnittelu- ja kokeilusykliä avulla. Näiden syklien kautta muodostuu vuorovaikutuksena etenevä spiraali. Vaikka lähtökohtana on sosiaalisen toiminnan kehittäminen, toimintatutkimuksessa yhdistyy usein luonnontieteellinen ja sosiaalinen näkökulma. (Heikkinen ym. 2006, 19.)

Toimintatutkimuksella tavoitellaan käytännön hyötyä ja käyttökelpoista tietoa. Toimintatutkija osallistuu intervention kautta. Tutkija tähtää väliintulollaan tarkoitukselliseen muutokseen ollen aktiivinen vaikuttaja ja toimija. Tutkijan tehtävänä on käynnistää muutos ja rohkaista ihmisiä tarttumaan asioihin kehittääkseen niitä heidän omalta kannaltaan paremmiksi. Tutkimuksen kautta pyritään voimaannuttamaan ja valtauttamaan (empower) ihmisiä valaen uskoa ihmisten omiin

kykyihin ja toimintamahdollisuuksiin. Käsite pari etic-emic, joka on tuttu kulttuurien tutkimuksesta, kuvaa toimintatutkija suhdetta tutkimuskohteeseen. Osallistuvat tutkimusotteet, kuten toimintatutkimus, tulkitsevat kulttuureja sisältä päin, eli emic-view, osallistujan ja toimijan näkökulmasta. Vertailuna perinteinen antropologinen ja etnografinen tutkimus, joka vertailee kulttuureja ulkopuolelta, eli etic-view. (Heikkinen ym 2006, 19–20.)

Toimintatutkimuksessa tutkija tarkastelee tutkimuskohdetta sisältäpäin ja siten myös oma välitön kokemus on osa aineistoa. Omia havaintoja voi käyttää tutkimusmateriaalinen muun tutkimusaineiston lisäksi tai sen sijasta. Oma ymmärrys kehittyy prosessin aikana. Toimintatutkimusta onkin pidetty hermeneuttisena prosessina, sillä vähittäistä ymmärtämisen ja tulkinnan prosessia kutsutaan hermeneuttiseksi kehäksi. Tutkijan osallistuminen tutkimuskohteen toimintaan mahdollistaa tutkijan kielenkäytössä aktiivimuodon ja ensimmäisen persoonan käytön. Tutkimusraportti voi olla kertova, narratiivinen, kertojana minä tai me. Raportissa on etenevä juoni. Kertomuksella on alku, eteneminen eri vaiheiden ja tapahtumien kautta ja se päättyy johonkin. Ratkaisuja ja lopputuloksia halutaan ymmärtää ihmisten päämäärien ja motiivien kautta, intentionaalisesti. Intentionaalisuuteen perustuvaa tutkimusta kutsutaan tieteenfilosofiassa aristoteeliseksi traditioksi. (Heikkinen ym. 20–21.)

Toimintatutkimus luokitellaan usein laadulliseksi tutkimukseksi, mutta toimintatutkimuksessa voidaan käyttää myös määrällisiä tiedonhankintamenetelmiä. Toimintatutkimus ei kuitenkaan ole edes varsinaisesti tutkimusmenetelmä, vaan lähestymistapa tai asenne, jossa tutkimus kytketään toiminnan kehittämiseen. (Heikkinen ym., 36–37.)

Toimintatutkimuksen tyypillinen mallikuvio on reflektiivinen spiraali. (Heikkinen ym.,123.)

Tutkimus muokkautuu syklinä, jossa suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi vuorottelevat. Tutkimusraportin luontevin muoto on kertomus. (Heikkinen ym., 77.)

Toimintatutkimuksen alkuun saattajana on ongelma, johon haetaan ratkaisua ja jota lähdetään kehittämään. Prosessi alkaa yksityiskohtien ihmettelyllä ja reflektoinnilla, joita täydennetään kysymyksillä. Prosessi muodostuu ajatustyöstä sekä keskustelusta ja prosessissa vaihtelevat sykleinä konstruoivat, eli uutta rakentavat ja tulevaisuuteen suuntaavat, vaiheet ja rekonstruoivat, eli toteutuneen toiminnan havainnoinnin ja arvioinnin vaiheet. Rekonstruointi on uudelleenrakentamista.

Prosessin vaiheet etenevät kehämäisesti ja useat peräkkäiset syklit muodostavat spiraalin, jossa toiminta ja ajattelu liittyvät toisiinsa peräkkäisinä suunnittelun, toiminnan, havainnoinnin, reflektion ja uudelleensuunnittelun kehinä. (Heikkinen ym., 78–80.)

PROSESSIIN LIITTYVÄT PALAVERIT

Palaveri 18.9.2015

Palaverin aiheena oli ensisijaisesti asiakkaiden ohjautuminen työllistämisen palveluihin ja palvelutarvearvion tekeminen sekä jatko-ohjaus palvelutarvearvion mukaisiin palveluihin. Ongelmaksi on koettu työttömyyden pitkittyminen johtuen lähettävien tahojen vaikeuksista tunnistaa moniammatillisen tuen tarve, liian vähäiset resurssit emotoimistoissa sekä asiakkaiden sitouttamattomuus palveluihin. Todettiin, että palvelutarvearvio olisi tarpeen tehdä jokaiselle työttömälle henkilölle, jonka työttömyyden kesto täyttää kriteerit, joiden mukaan vastuu työllistymisestä siirtyy kunnalle. Kriteereinä ovat alle 25 – vuotiailla työttömyyden kesto 6 kuukautta, yli 25-vuotiailla työttömyyden kesto 12 kuukautta tai maksettu työttömyyden perusteella 300 päivältä työmarkkinatukea.

Todettiin, että palvelutarvearvion tulisi perustua moniammatillisuuteen, että se olisi mahdollisimman kattava. Tällöin palvelutarpeen arvio olisi hyvä tehdä yhdessä sosiaalityön edustajan sekä TE-asiantuntijan kanssa.

Palvelutarpeen arvioinnin jälkeen asiakas tulisi ohjata henkilökohtaisen palvelutarpeen mukaiseen palveluun, eli:

- Ei monialaisen tuen tarvetta, vain työ puuttuu -> TE-toimisto.
- Monialaisen tuen tarve -> Työvoiman palvelukeskus.
- Ei näkymää työelämään vielä näköpiirissä elämäntilanteen vuoksi -> sosiaalitoimi
- Ei näkymää työelämään vielä näköpiirissä ja/tai eläkeselvittelyiden tarve -> terveydenhuolto sekä sosiaalitoimi
- Jokin tietty tarve/tavoite johon voi vastata toiminnassa olevan hankkeen kautta -> ohjaus hankkeeseen

Todettiin että prosessin etenemisen varmistamiseksi tarvitaan prosessivastuullinen työntekijä jokaiselle.

Palaveri 21.9.2015

Palaverin tavoitteena oli selvittää mitä ajatuksia Kuntakokeilussa on herännyt työttömien palveluohjaukseen liittyen.

Kuntakokeilun kokemuksen perusteella voi todeta, että työllistyminen on hankalaa mikäli on sairauksia ja niiden myötä työkyvyttömyyttä, mutta ei kuitenkaan eläke-edellytyksiä. Asiakas jää usein TE-toimiston listoille. Ongelmana on, kuka ohjaa kohentamaan työkykyä ja miten. Käytännössä sitä ei tunnu tekevän kukaan tällä hetkellä. Tarvitaan joku taho, joka ottaa tästä selkeän ohjausvastuun.

Palvelutarvearvion tekeminen koetaan tärkeäksi. On kuitenkin herännyt kysymys, osaavatko eri tahot arvioida työttömän tilannetta kokonaisvaltaisesti työllistymisen näkökulmasta. Työllisyyden hoitoon olisi hyvä saada lisäpalveluna myös palveluohjaus. Palveluohjauksen olisi hyvä toimia kaupungin omana palveluna. Myös lääkäripalvelut on koettu erittäin tarpeellisina kokonaisuus huomioiden. Ainakin TYP:n terveydenhoitajan työpariksi tarvittaisiin "oma lääkäri".

Tiedonsiirto eri toimijoiden ja palveluiden välillä on hyvin keskeistä niin tehokkuuden kuin myös laadun varmistamisen näkökulmasta. Lait ovat tiukkoja, joten olisi tärkeää miettiä, kuinka tiedonsiirtoa voi toteuttaa joustavasti mutta lakeja noudattaen.

Kuntakokeilun alkupalvelut ovat vahvistaneet käsityksen että kasvokkain tapahtuva työ tärkeää. Asiakkaalle tulee antaa myös aikaa. Huomioitava on myös TYP:n ulkopuolelle jäävät työttömät. Lopuksi todettiin että kaikilla toimijoilla on velvollisuus katsoa tilannetta työllistämisen näkökulmasta eikä pelkästään oman sektorin silmin.

Palaveri 3.11.2015

Tiimissä esiteltiin kehiteltyä prosessimallia. Malli todettiin periaatteeltaan hyväksi. Mietittävä kuitenkin tehdäänkö kartoitus tietojärjestelmillä, vai asiakas tavaten. Todennäköisesti ehkä että sekä että, riippuen tilanteesta.

TE-asiantuntijan totesi, että on jo aiemminkin käyty läpi TE-asiantuntijan ja aikuissosiaalityön sosiaalityöntekijän kanssa listaa työttömistä, joille on maksettu työmarkkinatukea työttömyyden aikana määritteenä olleet, aiemmin 500, ja nykyisellään 300 päivää. Sen pohjalta on tehty suositus jatkosta. Ongelmana ovat olleet asiakkaat, jotka eivät ole toimeentulotuen asiakkaita, mutta eivät tule autetuksi TE-palveluillakaan.

Todettiin, että näkemys kehittyy arvioita tehdessä ja että voidaan kehittää mallia edelleen palvelemaan laajemmin, myös huomioimaan paremmin nuo "ongelma-alueet". Ongelmana ollut myös se, ettei ole ollut vastuullista prosessivastuuhenkilöä, kun asiakasta ohjataan eteenpäin. TYP-palvelui-

den Palveluesimies totesi että kyseessä on suuri linjaus. Asiaa olisi vietävä eteenpäin TE-hallinnosakin. Keskustelua olisi käytävä laajemmin ja toiminnasta sovittava myös TYP-johtoryhmässä. Käytäntöön vieminen tapahtunee TYP-koordinaattorin toimesta. Pohdittava myös on, onko tuo mahdollinen työpari TYP-henkilöstöä vai ei, eli onko palvelu osa Työvoiman palvelukeskuksen toimintaa vai sen ulkopuolella.

Palaveri 4.12.2015

Palaverin aiheena oli lähinnä palvelutarvearviointiin työ. Pohdittiin, että palvelutarvearvion perusteella asiakas ohjattaisiin vastuutaholle. Yhteyden asiakkaaseen voi ottaa se työntekijä, kumman organisaation asiakkuudessa asiakas sillä hetkellä on. Jatko-ohjauksen voi myös tehdä kummankin organisaation työntekijä omalle sektorilleen. Mikäli asiakkaalla on selkeästi ensisijaisena terveydenhuollon palveluiden tarve, ohjaus tehdään TYP:n terveydenhoitajalle, joka hoitaa jatko-ohjauksen. Mitä laki sanoo tiedonsiirto-oikeudesta pitkäaikaistyöttömien osalta, se selvitettävä.

Palaverit ja niiden sisällöt	
18.9.2015	Ohjautuminen työllistämisen palveluihin. Ongelmana työttömyyden pitkittyminen, koska moniammatillisen tuen tarve hankala arvioida, emotoimistoissa liian vähäiset resurssit sekä asiakkaat eivät ole sitoutuneet palveluihin. Palvelutarpeen tulisi perustua moniammatillisuuteen. Palvelutarpeen arvioinnin jälkeen asiakas ohjataan palvelutarpeen mukaiseen palveluun.
21.9.2015	Sairaudet ja työkyvyttömyys ilman eläke-edellytyksiä haasteellista. Osataanko tehdä palvelutarvearvio, kuka ohjaa palvelutarpeen mukaisin palveluihin. Tarve kaupungin omalle palveluohjaajalle. Oma lääkäri TYP:n terveydenhoitajan työpariksi. Kaikilla toimijoilla velvollisuus katsoa tilannetta työllistämisen näkökulmasta. Kasvokain tapahtuva työ tärkeää. Huomioitava myös TYP:n ulkopuolelle jäävät asiakkaat.
3.11.2015	Suunniteltu malli todettu periaatteeltaan hyväksi. Mietittävä, kuinka kartoitus tehdään. Vastaavaa palvelutarvearviota tehty aiemminkin epävirallisemmin ja antaen lähinnä suosituksia. Prosessivastuullinen henkilö puuttuu, kun ohjataan palvelusta toiseen. Onko työpari TYP-henkilöstöä vai ei. Keskustelua prosessimallin eteenpäinviemisestä käytävä laajemmin.
4.12.2015	Palvelutarvearviointiin työ. Kuka ottaa asiakkaaseen yhteyttä ja miten. Jatko-ohjaus, kuka tekee, kuka ottaa vastaan. Tietosuoja-asiat. Mitä laki sanoo tiedonsiirto-oikeudesta pitkäaikaistyöttömien osalta, selvitettävä.

TAULUKKO 2 Palaverit ja niiden sisältöjä

KOMMENTIT PALVELUOHJAUSPROSESSIIN

23.11.2015: Kaupungin palveluihin ohjauksessa täytyy olla selvät kriteerit, kuten ne onkin määriteltä. Kriteerit ovat ennaltaehkäisyn näkökulmasta hyvät ja ne koskettavat laajaa kohderyhmää. Kohderyhmän laajuudesta johtuen voidaan esittää kysymys, oletteko TE – toimistolla ja kaupungilla mahdollisuus resursoida palvelutarvearvioon riittävästi henkilöstöä.

Prosessivastuulliset tahot ovat juuri nuo mitä on kuvattu ja myös muiden toimijatahojen kuvaus on hyvä.

27.11.2015: Ohjaako TE-toimisto asiakkaita suoraan työpajalle vai kulkeeko ohjaus kuitenkin sosiaaliryhmien kautta? Täytyisikö huomioida myös kaupungin työllisyysyksikön palvelut - esimerkiksi palkkatukityö, velvoitetyöllistäminen, kesätyöllistäminen ja hankkeet? Entä huomioidaanko tässä kaupungin eri toimialat, jotka tarjoavat työkokeilu-, kuntouttavan työtoiminnan-, tukityö- ja oppisopimuspaikkoja tai välityömarkkinatoimijat/yhdistykset tai seurakunnat, joita pitäisi voimakkaasti kehittää yhteistyössä kaupungin toimijoiden kanssa ja joita ilman suuri osa asiakkaista ei etenisi palvelutarveselvitystä pitemmälle. Lopullisista tavoitteista eri mieltä, sillä kaikki eivät pyri opiskelemaan tai töihin. Kuntouttavassa työtoiminnassa on iso joukko henkilöitä, jotka ovat saavuttaneet ison tavoitteensa kykenemällä osallistumaan kuntouttavaan työtoimintaan ja sijoittuvat siihen pitkäaikaisesti, mahdollista vanhuuseläkettä odotellen. Jako prosessivastuullisiin toimijoihin ja ei-vastuullisiin kaipaa myös selvitystä. Onko tarpeen tällaisessa esityksessä ja mikäli on, tarkennettava mitä ja miksi?

Huomioitavaa -otsikon alle tulisi lisätä esimerkiksi asiakaslähtöisyys, palveluketjun joustavuus ja saumattomuus, palveluiden oikea-aikaisuus, dokumentointijärjestelmä. Suostumukset tarvitaan aina siirryttäessä palvelusta toiseen, ei vain hoitoon siirryttäessä. Mitä on tässä yhteydessä toimintojen ja toimijoiden sisäisten prosessien kehittäminen?

3.12.2015: Terveystieteiden rooli nähdään merkittävänä silloin kun tarvitaan työttömän asiakkaan terveydentilasta selkeä kannanotto. Työttömien palvelut tulisi jatkossa hoitaa siten että niihin olisi omat nimetyt vastuuhenkilönsä, jotka tuntisivat työttömien terveydenhuollon erityispiirteet ja toimisivat tiiminä, joka olisi osa perusterveydenhuollon palveluita. Kohderyhmällä olisi tarpeen olla oma nimetty lääkäri/t. Vastaanoton olisi hyvä olla muiden työllisyyspalveluiden, esim. TYP:n yhteydessä, jolloin TYP:n hoitaja voisi hoitaa ajanvaraukset. Työkykyarvioiden tulisi olla myös maksuttomia. Toimintaa ja palvelua voisi verrata tavallaan työterveyshuoltoon. Keskeistä on antaa asiakkaalle aikaa

ja koota terveys- ja sairausasioita kokonaisvaltaisesti yhteen. Tämä vähentäisi perusterveydenhuollon taakkaa vähentämällä yksittäisiä irrallisia käyntejä ja myös osallistaisi nykyistä paremmin työttömiä omaan elämänhallintaansa.

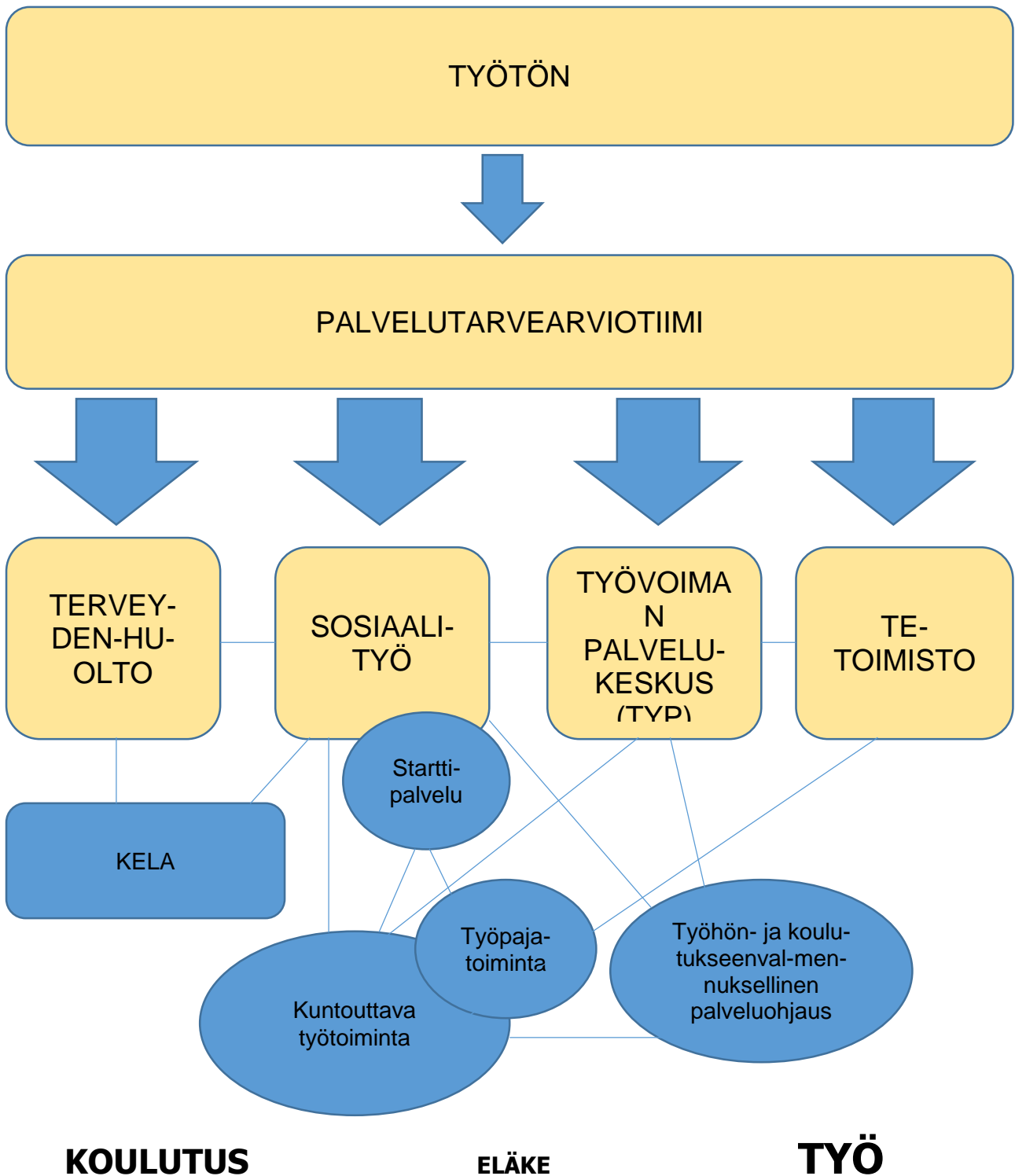
4.12.2015: Kommentteja kohtaan: Oma nimetty terveydenhoitaja ja lääkäri; ns. jalkautuva työ – vastaanotto TYP:n tiloissa. Tiivistämisen tarvetta työttömien terveyspalvelujen tuottamisessa on. Paletti ja samassa yhteydessä toimivat työttömien terveystarkastukset ovat jo askel sinne päin, mutta esimerkiksi samaa henkilöä ei tällä hetkellä voida taata. Lääkäri myös vaihtelee, vaikka perusterveydenhuollossa on yritetty järjestää vastuu lääkäriä. On kysymys myös osaamisesta. Olisiko tiivistämisen paikkaa myös kaikkien tämän palvelun osalta niin, että kaikilla olisi yhteinen näkemys toiminnan tavoitteista ja toimintaperiaatteista? Jalkautuva työ ja vastaanotto TYP:n tiloissa voisi olla yksi mahdollisuus toteutuspaikka ja lisäksi voisi vähentää käyttämättä jääneitä aikoja. Myös sähköiset palvelut ovat olleet esillä, esimerkiksi tekstiviestimuistutus.

Prosessiin osallistuvien tahojen kommentit palveluohjausprosessikaavioon	
23.11.2015	Kaupungin palveluihin ohjaukseen on määritelty selkeät ja ennaltaehkäisyn näkökulmasta hyvät, laajaa kohde-ryhmää koskevat kriteerit. Onko kaupungilla ja TE-toimistolla riittävästi resursseja? Prosessivastuulliset tahot ja toimijatahojen kuvaus hyvä.
27.11.2015	Ohjaako TE-toimisto työpajalle vai kulkeeko ohjaus sosiaalitoimen kautta? Täytyisikö huomioida myös kaupungin Työllisyysyksikön palvelut sekä kaupungin eri toimialat ja verkostotoimijat, jotka tarjoavat erilaisia työtoimintapaikkoja? Kaikilla ei ole tavoitteena opiskelu tai työ. Onko tarpeen jakaa erilleen prosessivastuulliset toimijat? Huomioitavaa asiakaslähtöisyys, palveluketjun joustavuus ja saumattomuus, palveluiden oikea-aikaisuus, dokumentointijärjestelmä. Suostumukset siirryttäessä palvelusta toiseen. Mitä tässä tarkoitetaan sisäisten prosessien kehittämisellä?
3.12.2015	Työttömillä terveydenhuollossa omat tiiminä toimivat vastuuhenkilöt. Oma nimetty lääkäri/t. Vastaanotto TYP:n yhteydessä. Maksuttomat työkyvyn arviot. Toiminta verrannollinen työterveyshuoltoon, kokonaisvaltainen tilanteen tarkastelu.
4.12.2015	Tiivistämisen tarvetta työttömien terveyspalveluiden tuottamisessa. Nykyinen toiminta askel oikeaan suuntaan, mutta ei riittävä. Lääkäri vaihtelee ja kyse myös osaamisesta. Kaikilla olisi hyvä olla yhteinen näkemys tavoitteista ja toimintaperiaatteista. Ratkaisuna voisi olla jalkautuva työ ja vastaanotto TYP:n tiloissa. Käyttämättä jätetyt aikavaraukset. Sähköiset palvelut.

TAULUKKO 3 Kommentit prosessikaavioon

6 UUSI VARKAUDEN TYÖLLISTÄMISEN PALVELUPROSESSI

PITKÄAIKAISTYÖTTÖMIEN PALVELUOHJAUSPROSESSI

Kaavio kuvaa työttömän palveluprosessia organisaation näkökulmasta katsottuna.

Työtön

Työttömän tilanne tarkistetaan sekä sosiaalitoimen että TE-hallinnon tietojärjestelmistä, kun henkilön työttömyyden kesto on

- alle 25-vuotiailla vähintään 6 kuukautta tai
- yli 25-vuotiailla vähintään 12 kuukautta tai
- ja/tai saanut työttömyyden perusteella työmarkkinatukea vähintään 300 päivän ajan.

Tieto työttömyyden kestosta saadaan TE-hallinnon tietojärjestelmästä ja/tai Kelalta.

Palvelutarvearviointitiimi

TE-asiantuntija sekä sosiaalitoimen työntekijä käyvät läpi omista tietojärjestelmistään (Pro Consona ja URA) uusien/viimeisimmiksi tietoon (listalle) tulleiden edellä mainitut kriteerit täyttävien henkilöiden tietoja ja tekevät saadun tiedon pohjalta palvelutarvearviointia.

Tietojärjestelmistä katsotaan esimerkiksi onko asiakkaalla pitkittyneen työttömyyden lisäksi jo todettuja, tai oireilevia mutta vielä todentamattomia, terveydellisiä rajoitteita, pulmia asumisessa, talousasioissa tai yleisesti elämänhallinnassa. On hyvä myös tarkistaa onko keskeytyneitä opintoja tai perusteetta katkonaista työhistoriaa. Mahdollinen aiempi sitoutumattomuus tarjottuihin palveluihin herättää kysymyksiä. Mikäli tilanne vaikuttaa järjestelmistä katsottuna epäselvältä, henkilö kutsutaan varatulle ajalle tarkempaa selvittelyä varten. Tapaamisella voidaan tehdä tarvittaessa aktivointisuunnitelma.

Henkilö ohjataan hänen palvelutarpeensa mukaan joko terveydenhuoltoon, sosiaalitoimeen, Työvoiman palvelukeskukseen tai TE-toimistoon. Ohjaaminen palveluihin toteutetaan suunnitelmallisesti ja hallitusti.

PROSESSIVASTUULLISET TAHOT

Prosessin etenemisen ja laadun turvaamiseksi on tarpeen määrittää asiakkuuden prosessivastuulliset tahot. Prosessivastuutahoiksi määritellyt tahot ottavat vastuun asiakkaan prosessista silloin kun asiakkuus painottuu ko. organisaation palveluihin. Vaikka osa asiakkaan palveluista tuotettaisiin muilla

tahoilla, prosessivastuullisella taholla huolehditaan kokonaisuudesta tukien ja ohjaten asiakasta ja huolehtien että prosessi etenee suunnitellusti.

Terveydenhuolto

Työttömille olisi tarpeen olla oma nimetty terveydenhoitaja ja lääkäri. Vastaanoton olisi hyvä olla muiden työllisyyspalveluiden, esim. TYP:n yhteydessä, jolloin TYP:n hoitaja voisi hoitaa ajanvaraukset. Myös muiden palveluiden läheisyys toisi kokonaisvaltaisuutta ja joustavuutta. Toimintatavasta voisi luoda tavallaan työterveyshuollon palvelumallin kaltaisen. On myös tärkeää, että asiakkaalle annetaan aikaa ja että terveys- ja sairausasioita kootaan kokonaisvaltaisesti yhteen.

Jatko-ohjauksessa muihin terveydenhuollon palveluihin asiakasta olisi tärkeää olla aina vastaanottamassa nimetty vastuhenkilö. Asiakkaalle varataan aika tai vastaavasti vastaanottava taho ottaa asiakkaaseen yhteyttä. Joissakin tapauksissa myös yhteistapaaminen voi olla jatko-ohjauksen kannalta hyödyllinen. Näin ainakin sellaisten henkilöiden kohdalla, jotka esimerkiksi pelkojen tai jännittämisen vuoksi todennäköisesti muuten jättäisivät menemättä sovitulle aikavaraukselle.

Terveydenhuollon roolina työllistämisen palveluihin liittyen on kuntoutustarpeen ja työkyvyn selvittely sekä tietenkin erilaisten sairauksien tutkiminen, hoito ja seuranta. Terveydenhuollon kautta asiakas ohjataan tarvittaessa Kelan palveluihin, kuten ammatilliseen kuntoutukseen sekä myös eläkemahdollisuuksien selvittelyyn. Terveydenhuollon osuus tässä vaiheessa on keskeinen, sillä kuntoutukseen ohjautumiseen tarvitaan lääkärin B-lausunto.

Sosiaalitoimi

Asiakkaan ohjautuessa palvelutarpeensa perusteella ensisijaisesti sosiaalitoimen palveluihin, asiakasta tulisi aina olla vastaanottamassa nimetty vastuhenkilö. Ensimmäinen tapaaminen voisi tapahtua yhteistapaamisena, etenkin ellei asiakas ole tavannut tulevaa työntekijää aiemmin tai mikäli on riski, että aikavaraukset jäävät käyttämättä.

Sosiaalitoimi ottaa prosessivastuun kun asiakkaalla ei ole lähitulevaisuudessa näkymää työelämään, vaan asiakkaalla ensisijaisesti tarve sosiaalitoimen palveluihin, kuten esimerkiksi päihdehuoltoon, elämänhallintaan liittyvään tukeen ja ohjaukseen, toimeentulo- ja talousasioiden selvittelyyn tai Kelan palveluihin ohjaamiseen (yhdessä terveydenhuollon kanssa).

Sosiaalitoimen asiakkuuden kautta tapahtuu myös ohjautuminen Starttipalveluun. Starttipalvelussa tavoitteena on asiakkaan arjenhallinnan tukeminen, päivärytmin luominen ja ylläpito, itsetuntemuksen ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen sekä palveluntarpeiden ja kuntouttavan työtoiminnan edellytysten selvittäminen. Asiakaskohtaiset tarpeet määrittyvät palvelutarpeen mukaan yksilöllisesti. Starttipalvelu toteutetaan Nuortenpajalla sekä Kaupungin työpajalla

Työvoiman palvelukeskus (TYP)

Asiakasta on vastaanottamassa nimetty vastuuhenkilö tai työpäri. Työvoiman palvelukeskukseen ohjautuvat asiakkaat, joilla on monialaisen tuen tarve. Monialaisen tuen tarve on esimerkiksi työttömällä henkilöllä, jolla on selvittämättömiä työkykyyn liittyviä rajoitteita tai työllistymisen esteeksi nousevia selvittämättömiä talousasioita. Ohjautumisen kriteerinä on myös työttömyyden kesto. Alle 25 – vuotiaalla työttömyyden keston on oltava vähintään 6 kuukautta, yli 25 – vuotiaalla vähintään 12 kuukautta ja/tai että on maksettu työttömyyden aikana työmarkkinatukea vähintään 300 päivän ajalta. Vuoden 2016 alusta alkaen asiakkuus ei ole enää asiakkaalle vapaaehtoista, vaan hänet voidaan ohjata palvelukeskuksen asiakkuuteen ilman erillistä suostumusta, palvelutarpeen perusteella.

Työvoiman palvelukeskuksessa toimitaan monialaisena tiiminä, johon kuuluvat sosiaalitoimen, TE-hallinnon, terveydenhuollon sekä Kelan palvelut. Asiakkuuden aikana tehdään alkukartoitukset, aktiivointi/työllistymissuunnitelma sekä kuljetaan asiakkaan mukana työllistymisen prosessin mukana. Kartoitusjakson tulee tapahtua kolmen kuukauden kuluessa asiakkuuden alkaessa, mutta muuten asiakkuudelle ei ole aikarajoja. Kartoitusjakson aikana selvitetään asiakkaan työllistymiseen vaikuttavaa sosiaalista tilannetta, terveydentilaa, työ- ja toimintakykyä sekä ammatillista osaamista. Tavoitteena on työ tai koulutus.

TE-toimisto

TE-hallinnon asiakkuuteen ohjautuvat asiakkaat, joilla ei ole monialaisen tuen tarvetta, vaan vain työ tai koulutuspaikka puuttuu tai hän on autettavissa kevyellä ohjauksella tai työllistämisen palveluilla. Asiakkaalla tulisi myös olla vähintään kohtalaisen hyvät valmiudet käyttää sähköisiä palveluita.

Vaikka TE-toimiston asiakkuuteen ohjattavilla on pääosin hyvät edellytykset toimia omatoimisesti ja itseohjautuvasti, olisi asiakkaalle silti hyvä nimetä oma vastuuhenkilö. Tämä turvaisi asiakasprosessin jouhevan etenemisen ja sen ettei työttömyys pääsisi pitkittymään huomaamatta. Tällöin asiakas tietäisi keneen voi olla yhteydessä tarvittaessa. Näin pystytään myös havaitsemaan, mikäli palvelutarve muuttuu tai asiakkaalla on tarve jatko-ohjaukselle muihin palveluihin.

Yleisesti huomioitavaa on, että asiakkaan palvelutarve voi muuttua ja tällöin asiakkaan prosessivastuullinen tahokin muuttuu. Kaikissa nivelvaiheissa, joissa asiakas siirtyy palvelusta toiseen, tulee siirtymisen tapahtua hallitusti ja niin että asiakas ymmärtää mistä on kyse. Palveluista toiseen siirtymisen tulee tapahtua selkeänä jatkumona.

MUUT KESKEISET KAUPUNGIN/ALUEEN TOIMIJATAHOT (ei prosessivastuuta)

Kuntouttava työtoiminta

Kuntouttava työtoiminta on työtoimintaa, jonka keskiössä on asiakkaan tarpeet ja tavoitteet, ei itse työ. Kuntouttava työtoiminta parantaa valmiuksia työhön ja koulutukseen. Sen kautta on myös mahdollisuus hankkia työkokemusta, eri ammattialojen kokeilemiseen sekä mahdollisuus pitkäaikaisempaan kokonaisvaltaiseen kuntoutumiseen. Kuntouttavassa työtoiminnassa on jokaiselle asiakkaalle nimetty ohjaaja, joka etsii asiakkaalle työtoimintapaikan, on mukana tekemässä työtoimintasopimusta sekä tukee asiakasta kuntouttavan työtoiminnan asiakkuuden aikana. Kuntouttavan työtoiminnan aikana asiakkaalla on kuitenkin aina voimassa oleva asiakkuus myös johonkin tahoon, eli sosiaalitoimeen, Työvoiman palvelukeskukseen tai TE-toimistoon.

Nuortenpaja ja Kaupungin työpaja

Nuortenpaja tarjoaa harjoittelupaikkoja 17–28- vuotiaille varkautelaisille nuorille, joilla ei ole ammatillista koulutusta tai joilla on ammatillinen koulutus, mutta ei vielä työkokemusta. Tavoitteena on parantaa arjenhallintaa ja lisätä valmiuksia työhön tai koulutukseen. Nuortenpajan toimintaan voi osallistua Starttipalvelun-, kuntouttavan työtoiminnan tai työkokeilun kautta. Pajatyöskentely sisältää pajatyön lisäksi tarvittaessa myös työelämään tutustumista, yksilövalmennusta sekä ryhmäpäiviä.

Kaupungin työpaja on tarkoitettu varkautelaisille, pääsääntöisesti yli 29-vuotiaille pitkäaikaistyöttömille. Ikäraja ei ole tiukka, vaan asiakasohjautuminen perustuu viime kädessä asiakkaan palvelutarpeeseen. Kaupungin työpajajakso alkaa pääsääntöisesti Starttijaksolla, jonka jälkeen on tavoitteena siirtyä kuntouttavaan työtoimintaan. Työpaja tarjoaa asiakkaalle työtoiminnan lisäksi yksilö- ja ryhmätoimintaa sekä tarvittaessa myös opastusta arkisissa asioissa. Molemmille työpajoille on ominaista yhteisöllinen toimintatapa.

Työhön ja koulutukseen valmentava palveluohjaus

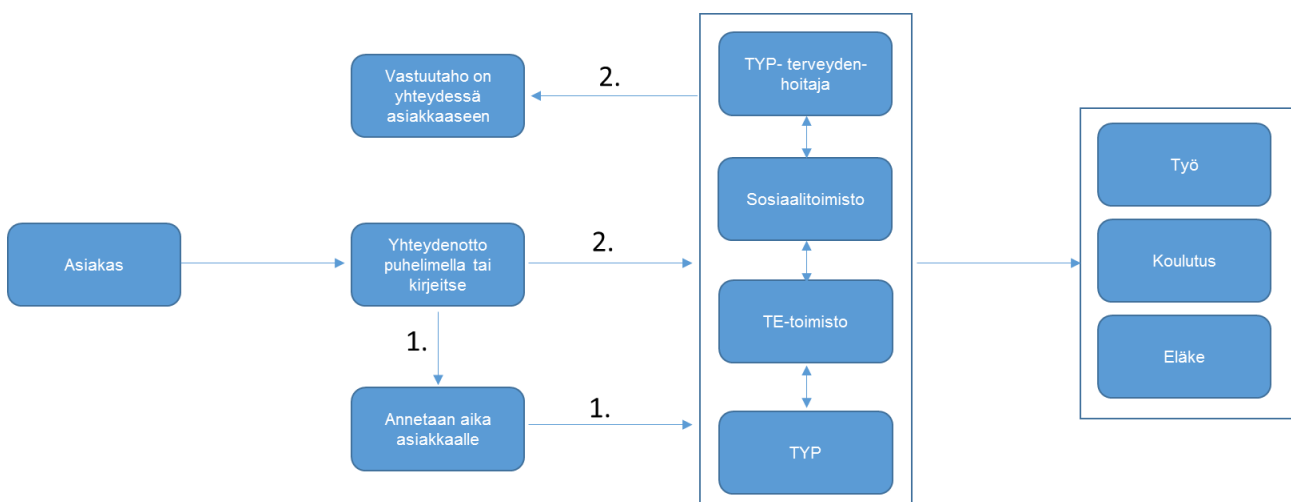
Palveluohjauksen tavoitteena on työhön- ja koulutukseen ohjaaminen ja siihen liittyvässä toiminnassa ohjaaminen ja tukeminen. Mahdollisuus rauhalliseen ja pitkäjänteiseen ohjaukseen (vrt. tehallinnon työhönvalmennus). Ohjautuminen tapahtuu sosiaalitoimesta, Työvoiman palvelukeskuksesta tai kuntouttavasta työtoiminnasta. Lopullisena tavoitteena ensisijaisesti koulutus ja/tai työ, mutta tilanteen mukaan myös ohjausta asiakkaan palvelutarpeen mukaan terveydenhuoltoon ja/tai kuntoutukseen sekä myös eläkemahdollisuuksien selvittelyyn.

Palveluohjausprosessin laadukkaan ja tuloksekkaan onnistumisen edellytyksenä on kaikkien osallisten toimintojen ja toimijoiden sisäisten prosessien kehittäminen sekä sitoutuminen yhteisiin tavoitteisiin. Palveluohjauksen ja palveluihin ohjautumisen tulee olla mahdollisimman helppoa, joustavaa ja ns. matalan kynnyksen kautta tapahtuvaa. Turhista läheteistä ja/tai toimintakäytännöistä kannattaa pyrkiä eroon. Tiedon kulkuun/-siirtoon on kiinnitettävä huomiota. Suostumus tiedon siirtoon olisi varmistettava jo asiakkuuden alussa, palveluun tai hoitoon siirtyessä. Vaihtoehtoisesti tai rinnalla voidaan järjestää yhteistapaamisia. Mikäli tieto ei siirry, asiakkaan tilannetta ei pystytä tarkastelemaan kokonaisuutena ja toiminnoissa voi olla turhia päällekkäisyyksiä.

Palveluiden käytön tulisi olla joustavaa ja mikäli tarve useille eri palveluille, niiden olisi hyvä tapahtua mahdollisuuksien mukaan rinnakkain eri palveluissa. Esimerkiksi mielenterveys- tai päihdekuntoutuja voi akuutin vaiheen ja mahdollisen sairausloman jälkeen jatkaa kuntoutumisen prosessia kuntouttavassa työtoiminnassa. Työtoiminnan ohessa voidaan myös toteuttaa esimerkiksi ammatinvalinnan ohjausta, terveydentilan selvittelyä tai velkaneuvontaa.

Palveluiden tulee olla asiakaslähtöisiä sekä oikea-aikaisia ja palvelutarpeen tulee olla aina määrittäjänä asiakasohjauksessa. Tärkeää on huomioida myös se, että valtaosa pitkäaikaistyöttömistä tarvitsee henkilökohtaista kasvokkain tapahtuvaa palvelua.

PALVELUOHJAUS ASIAKASPROSESSINA

Kaavio 4. Palveluohjauksen asiakasprosessi

Kaavio kuvaa työttömän palveluohjausprosessia asiakkaan näkökulmasta katsoen. Prosessi etenee ytimekkäästi, mutta joutaen, ja siinä on keskeistä palveluohjauksellinen toimintamalli.

1. Kun asiakkaan työttömyys on kestänyt alle 25 – vuotiaalla 6 kuukautta tai yli 25 – vuotiaalla 12 kuukautta tai hän on saanut työttömyyden perusteella vähintään 300 päivältä työmarkkinatukea, asiakkaaseen otetaan yhteyttä puhelimitse tai kirjeellä. Hänelle voidaan vaata tarvittaessa myös tapaamisaika.
2. Yhteydenoton tai tapaamisen kautta asiakas ohjataan hänen palvelutarpeensa mukaan joko TYP-terveydenhoitajalle, sosiaalitoimistoon, TE-toimistoon tai Työvoiman palvelukeskukseen. Asiakkaalle annetaan tällöin vastuutahon työntekijälle aikavaraus tai vastaavasti vastuutaholta ollaan asiakkaaseen yhteydessä. Tapaaminen voidaan toteuttaa myös yhteistapaamisena, niin sanotusti ”saattaen vaihtaen”. Huomioitavaa on, ettei asiakkaan tarvitse itse varata aikaa tai ottaa yhteyttä.
3. Taholla, jonne asiakas ohjataan, otetaan asiakkaan palveluohjauksesta kokonaisvastuu ja nimetään oma työntekijä tai työpari.
4. Asiakkuus voi siirtyä vastuutaholta toiselle tilanteen muuttuessa. Siirtyminen tapahtuu hallitusti, esimerkiksi jälleen ”saattaen vaihtaen”.

Palveluohjausprosessin lopullisena tavoitteena on työ, koulutus tai eläke.

7 POHDINTA JA JATKOSUUNNITELMAT

Varkaus on tyypillinen teollisuuspaikkakunta, joka on alun perin rakentunut suurten teollisten toimijoiden varaan. Teollisuuden rakennemuutoksen myötä työttömyys on pysynyt korkeana ja muuttunut rakenteelliseksi. Tavoitteena on saada kaupunkiin uutta yritystoimintaa huomioiden entistä paremmin myös pienet ja keskisuuret yritykset. Kaupungin taloudellinen tilanne onkin jo kääntynyt parempaan, mutta toipuminen pitkään jatkuneesta rakennetyöttömyydestä ei kuitenkaan tapahdu hetkessä.

Varkaudessa on panostettu melko hyvin työllistämisen palveluihin, etenkin sosiaaliseen työllistämiseen. Työttömyyden vaikutukset tunnetaan siinä määrin, että tiedostetaan työllistämisen toimintoihin

panostamisen merkitys ja tahtotilaa kehittää palveluita edelleen on. Painopistealueena ovat kuitenkin olleet lähinnä matalan kynnyksen työllistämisen palvelut, eli sosiaalitoimen järjestämä Starttipalvelu sekä kuntouttava työtoiminta. Vaikuttavuutta on mitattu lähinnä työmarkkinatukikustannuksina ja toimeentulotukimenoina. Tilanne on kuitenkin muuttunut työllistämisen vastuun painopisteen muuttua, joten on tarve näkökulman laajentamiselle.

Tavoitteenani on ollut luoda kaupungille oma selkeä työllistämisen prosessimalli. Prosessin työstäminen oli tarkoitus tehdä tiiviissä yhteistyössä kaupungin sosiaalitoimen tai vastaavasti Työvoiman palvelukeskuksen kanssa. Tiivis yhteistyö sosiaalitoimen kanssa kariutui siihen, että uusi sosiaalihuoltolaki on tuonut tullessaan laajempia muutospaineita eikä aikaa ja resursseja riittänyt vielä tässä vaiheessa ripeään suunnitteluun työllistämisen näkökulmasta. Tämän jälkeen hain yhteistyökumppaniksi Työvoiman palvelukeskuksen henkilöstöä. TE-hallinnolla on ollut suuria oman organisaation muutoksia, joten heidän mahdollisuutensa osallistua suunnitteluun jäi aika vähäiseksi. Uusi TYP-laki on myös tuonut osaltaan mukanaan muutoksia, joita ei ole vielä saatu siirrettyä käytäntöön. Käytännössä prosessin suunnittelu toteutui pääosin Työvoiman palvelukeskuksen sosiaalityöntekijän kanssa.

Tarkoitukseni oli kuvata työstämisprosessi toimintatutkimuksen kautta, mutta alun hitaus esti suunnitellun liikkeellelähden ja vastaavasti yhtäkkinen toive saada prosessimalli nopeasti esitettäväksi aiheuttivat sen, että prosessi eteni arjen toimintojen asettamien aikataulujen mukaan, suunniteltua nopeammin. Periaatteessa prosessi toteutui kuitenkin pääpiirteittäin toimintatutkimuksen periaatteiden mukaisesti.

Muiden kaupunkien työllistämisen malleja sekä palveluita selvittäessä selkeni näkemys siitä, että ongelma-alueet ovat valtakunnallisesti melko samankaltaisia. Hankkeita haetaan ahkerasti tukemaan perustyötä sekä löytämään uusi keinoja pitkäaikaistyöttömyyden nujertamiseksi. sekä Tanskan ja Irlannin mallit

Kemissä työllisyysyksikkö vastaa työllistämisen palveluista. Asiakkaan palvelutarpeen arvioi sosiaaliohjaaja tai palveluohjaaja. Seuraava tapaaminen on yhdessä vastaanottavan tahon työntekijän kanssa. Tämä malli on lähellä nyt suunniteltua prosessimallia. Kemissä asiakkaan palvelutarpeen arvioi kuitenkin yksi työntekijä, kun suunnitellussa mallissa tehokkaammaksi on ajateltu moniammatillinen työpari. Jatko-ohjaus tapahtuu samalla periaatteella, saattaen vaihtaen. Varsinainen prosessivastuu on määritelty kuitenkin vain Kuntakokeilun asiakkaille.

Salossa työllistämisen palveluita koordinoi kehittämis-, elinkeino- ja työllisyyspalvelut. Käytännön työtä tehdään kuitenkin pitkälti hankkeiden kautta. Myös Työvoiman palvelukeskus nähdään työllistämisen keskiössä. Sen yhteydessä on kuntouttavaa työtoimintaa ja pajatoimintaa. Nuorisopalvelut järjestävät nuorille pajatoimintaa ja toteuttavat etsivää nuorisotyötä. palvelut jaotellaan asiakasryhmien mukaan.

Joensuussa on tehty erillinen työllisyysohjelma. Se määrittää toimintoja melko tarkasti. Palveluihin ohjautuminen tapahtuu peruspalveluista, monikanavaisesti. Työmarkkinatuen kuntaosuuden piirissä oleville asiakkaille sovitaan vastuutaho. Työllistämisen tukena Joensuussa käytetään te-hallinnon palveluiden ja tukien lisäksi työhön ja koulutukseen suuntaavaa jalkautuvaa palveluohjausta, Joensuu-lisää sekä ostopalveluina hankittavaa työ- ja toimintakyvyn arviointia. Myös Joensuussa toimii työllistämiseen liittyviä hankkeita. Julkisiin hankintoihin sisällytetään sosiaalisen työllistämisen kriteerit. Joensuun toimintamallista esiin nousee etenkin jalkautuva palveluohjaus, työ- ja toimintakyvyn arviointi sekä sosiaalisen työllistämisen kriteereiden huomioiminen julkisissa hankinnoissa. Varkaudessa on aloittanut syksyllä 2015 palveluohjaaja jonka työ on myöskin työhön- ja koulutukseen suuntaavaa. Sosiaalisen työllistämisen kriteereiden julkisissa hankinnoissa käyttämisestä on ollut suunnitelmaa mutta ei ole vielä toteutettu.

Johtopäätöksinä Kemin, Salon ja Joensuun malleista voisi todeta että myös muualla on havaittu tarve palvelutarpeen määrittämiseen keskitetysti. Palveluohjaus Hankkeita haetaan ahkerasti tukemaan perustyötä sekä löytämään uusi keinoja pitkäaikaistyöttömyyden nujertamiseksi.

Ulkomaisina malleina tarkastelin Tanskan ja Irlannin työllistämisen malleja ja palveluita. Tanska on ollut viime aikoina paljon keskustelussa valtakunnallisestikin. Suomessa suunnitellaan jatkohanketta Kuntakokeilulle, Kuntakokeilu 2:sta. Hankkeen kautta olisi tarkoitus testata mallia, jossa työllistämisen palvelut resursseineen siirretään kunnille. Tanska toteutti vastaavan vuonna 2009. Tanska vähensi tällöin kuntien määrää 98 kuntaan ja samalla kuntiin perustettiin 98 Jobcenteriä. Myös Tanskassa kuntia motivoitiin entistä enemmän panostamaan työllistämiseen, vuodesta 2010 kunnille tuli vastuu maksaa puolet työttömyysturvamenoista. Uudistuksessa siirryttiin aluevetoisuudesta paikallisuuteen ja siinä on nähty sittemmin riskinä liika pienuus ja kapea-alaisuus. Vanhaa työnjakoa on kuitenkin edelleen, sillä aiempi kunta-valtio työnjako ja sosiaali- ja terveys sekä työllisyysasiat siirrettiin kunnan sisälle mutta siitä ei ole pystytty ottamaan tehoja irti. Tanskassa on perustettu Koch-komitea tekemään parannusehdotuksia. Koch-komitean keskeisimpänä esityksinä ovat mahdollisimman nopea ja kestävä työllistyminen, toimenpiteiden perustuminen luottamukseen sekä työllistämistoimien yhdistyminen työvoimaan ja työvoiman kysyntään kustannustehokkaasti. Tavoitteena on

kokonaisuudessaan siirtyminen nopeasta työllistämisestä pitkäjänteisempään osaamisen kehittämiseen, kontrollin vähentämiseen ja luottamuksen lisäämiseen. Myös yritys yhteistyöhön halutaan panostaa. Näiden kehityssuunnitelmien myötä palveluita on kuitenkin siirretty osittain takaisin muillekin toimijoille. Valtion toiminnat koetaan edelleen tärkeiksi ja kuntien ja valtion yhteistyön rakenteita halutaan jälleen vahvistaa. Suomessa suunniteltu Kuntakokeilu 2 ei olisi tarkoitus kuitenkaan olla Tanskan mallia vastaava vaan joitakin elementtejä kenties siitä poimiva.

Irlannista voi löytää samankaltaisuuksia kuin Suomesta. Työttömyyden kesto määrittää millaisia palveluita työllistämisen tueksi on tarjolla ja myös palveluiden kesto on määriteltä. Työharjoitteluihin osallistuville maksetaan rahallista korvausta kuten Suomessakin. Työstä kieltäytymisestä on seurauksia, siitä sanktioidaan taloudellisesti. Suomalaisen palkkatuen kaltaista tukea maksetaan myös Irlannissa. Suurimpana erona Irlannin ja Suomen välillä on se, että Irlannissa työharjoitteluihin osallistuva voi tehdä ohessa myös muuta työtä, ellei se vaikuta työharjoitteluun osallistumista. Työhön palaaville pitkään työttöminä olleille voidaan antaa myös verokevennyksiä. Tuettua työtä tehdään paikallisesti yhteisön kehittämisen näkökulmasta.

Vastuuorganisaatioiden prosessien määrittelyyn en paneutunut tarkemmin, sillä kyseessä toimijoiden omien sisäisten prosessien mallit ja niiden kehittäminen. Terveystieteiden osuuteen hain kuitenkin tarkempaa työllistämisen näkökulmaa Työvoiman palvelukeskuksen ja aikuissosiaalityön terveydenhoitajaa haastatellen, sillä työttömien terveystarkastuksia on tehty jo nyt työllistämisen palveluiden yhteydessä Työvoiman palvelukeskuksessa. Terveystieteiden rooli on hyvin merkittävä arvioitaessa työ- ja toimintakykyä sekä kuntoutustarvetta. Yleisesti ottaen jokaisen prosessiin osallistuvan tahon näkökulman oltava kokonaisvaltainen, ei voi enää katsoa vain omaa sektoria tai toimintakenttää. Toimintojen vaikuttavuuden tulee olla keskiössä. Kaikilla toimijoilla tulee olla yhteiset, nimetyt tavoitteet.

Kaupungin työllistämisen toimintojen hallinnoinnin on tärkeää olla keskitettynä yhdelle taholle. Varkauden kaupungin osalta hallinnointi kannattaa keskittää työllisyysyksikön esimiehelle, henkilöstöjohtajalle. Hallinnoinnin tulee ulottua kaikkeen työllistämiseen liittyvään toimintaan hallintokuntarajoista välittämättä. Palveluiden tulee olla yhtenäinen, toisiaan täydentävä kokonaisuus. Toimintojen yhteinen suunnittelu ja toteutus tulee olla kaikilla osapuolilla yhteisesti tiedossa. Tätä ylläpitävät yhteiset palaverit ja laadukas viestintä arjessa.

Navitas Kehitys Oy:n roolia työllistämisen palveluissa kannattaa kehittää. Navitas Kehitys Oy on kaupungin 88.92 % omistama tytäryhtiö. Yhtiön toiminnan tavoitteena on kaupunkistrategiasta johdet-

tujen yleistavoitteiden toteuttaminen ja yhtiön oman toimintastrategian noudattaminen. Yhtiö tuottaa kaupungille elinkeinopalveluja ostopalvelusopimuksen mukaisesti. Navitas Kehitys Oy on hyvä sitoa nykyistä tiukemmin mukaan kaupungin työllistämisen palveluiden kokonaisuuteen. Työllistämisen toimintojen suunnittelussa ja toteutuksessa kannattaa hyödyntää yhtiön yritysmaailman tunteista sekä hankeosaamista.

Valtakunnallinen tilanne huomioiden täytyisi pystyä yleisesti vastaamaan paremmin työttömien kansalaistemme tarpeisiin. Suomessa on paljon työttömiä, joilla olisi antaa omanlaisensa yhteiskunnallinen panoksensa, mutta työkyky ei riitä, eikä tule koskaan riittämäänkään, nykypäivän avoimille työmarkkinoille. Ongelman ratkaisemiseksi tulisi luoda toimivat välityömarkkinat, jotka voisivat pohjautua sosiaalisiin yrityksiin tai olisivat ainakin sosiaalisen näkökulman huomioon ottava. Valtaosa työttömistä ansaitsisi mieluiten elantonsa palkkatyöllä, vaikka pienemmälläkin sellaisella, mikäli työkyky on alentunut. On myös esitetty kansalaispalkkaa, joka tukisi vähäisemminkin työn tekemisen kannattavuutta. Pääasia on että mietitään valtakunnallisesti työttömyyden syitä ja seurauksia ja niiden pohjalta mietitään tapoja kuinka työttömyys pystytään minimoimaan. Tähän tarvitaan kaikkia toimijoita, niin viranomaisia kuin yrittäjiäkin, unohtamatta itse työtä vailla olevia henkilöitä ja heidän kokemusasintuntijuuttaan.

Työn tekemisen haasteina olivat jatkuvasti muuttuva tilanne niin paikallisesti, alueellisesti kuin valtakunnallisestikin. Taustalla ovat suuret lakimuutokset, sosiaalihuoltolaki sekä TYP-laki sekä TE-hallinnon suuret rakenteelliset muutokset. Suuret muutokset, tai jo pelkät muutospaineet, aiheuttavat henkilöstössä hyvin erilaisia reaktioita. Työllistämisen palveluohjausprosessin luomiseen vaikutti eniten läheisesti prosessiin liittyvien henkilöiden epävarmuus oman työn jatkuvuudesta sekä siihen liittyvä uupumus. Muutokset toivat myös mukanaan ajatusten hajaantumisen ja sitä kautta osittaisen kiinnostuksen vähäisyyden. Haasteena oli myös muokata prosessikuvauksesta samalla tiivis ja selkeä, mutta myös ymmärrettävä ja ohjeellinen. Toimintakenttä on itselleni tuttu, vaarana oli, etten riittävästi osaa kuvata prosessia ja toimintoja yleisellä tasolla ymmärrettävästi. Koen kuitenkin onnistuneeni lopputuloksen osalta.

Jatkotutkimusaiheena olisi kiinnostavaa tutkia vuoden päästä onko uusi malli tuottanut tuloksia eli onko sillä pystytty vaikuttamaan työttömyyden alenemiseen. Mielenkiintoista olisi myös selvittää millaisena prosessivastuu- ja toimijatahot ovat uuden prosessimallin kokeneet ja ovatko prosessivasuulliset tahot onnistuneet kehittämään omia sisäisiä toimintaprosessejaan huomioiden yhteiset työllistämisen näkökulman tavoitteet.

8 LÄHTEET

Arnkil R., Spranga T., Jokinen E., Tuusa M., Pitkänen S. 2015. Kokonaisvoimavarat käyttöön työllistämisen edistämiseksi. Työllisyyden kuntakokeilun (2012-2015) seuranta tutkimuksen loppuraportti. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys 47/2015. Edita Publishing Oy/Ab/Ltd.

Citizens Information. Public Service Information. Provided by the Citizens Information Board. [viitattu 2015-7-22]. Saatavissa: http://www.citizensinformation.ie/en/employment/unemployment_and_redundancy/employment_support_schemes/

Ek E., Saari E., Viinamäki L., Sovio U., Järvelin M-R. Nuorten aikuisten työelämästä syrjäytyminen ja sosiaaliturvan käyttö. Kela. Sosiaali- ja terveysturvan tutkimuksia 76. Edita Prima Oy. Helsinki 2004.

Finlex. 31.8.2015. Lainsäädäntö [verkkomateriaali] . [viitattu 2015-8-31]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/>

Heikkinen H.L.T., Rovio E. Ja Syrjälä L. 2006. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. Kansanvalistusseura. Dark Oy. Vantaa 2006.

Koistinen P. Työ, työvoima ja politiikka. Osuuskunta Vastapaino. Hansaprint Oy. Vantaa 2014.

Kuittinen Jouko. Työllisyystyöryhmä 8.6.2015 esityslistan liitemateriaali.

Kuntouttavan työtoiminnan käsikirja [verkkojulkaisu] . [viitattu 2015-8-28]. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja/kuntouttavan-tyotoiminnan-kasikirja>

Laitinen M. & Pohjola A. (toim.) Asiakkuus sosiaalityössä. Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä. Painopaikka: Tallinna Raamatutrukikoda 2010.

Navitas. Navitas Kehitys Oy:n strategia [verkkomateriaali] . [viitattu 2015-12-7]. Saatavissa: http://www2.navitas.fi/wp-content/uploads/2014/05/navitas_kehitys_oy_strategia_2014_2016.pdf

Paperiliitto [verkkomateriaali] . [viitattu 2015-7-12]. Saatavissa: <https://www.paperiliitto.fi/tyottomyyskassa/paivarahat/ansioapaivaraaha/lisapaivaoikeus-ja-velvoitettyo.html>

Sotkanet [verkkomateriaali]. [viitattu 2015-9-23]. Saatavissa: <https://www.sotkanet.fi/sotkanet/fi/taulukko/?indicator=szYKBAA=&region=szYrBQA=&year=sy4rtc7S0zUEAA==&gender=t&abs=f&color=f>

Suhonen, P.;& Tenkama, P. 2010. Raportointiohjeet. Kuopio: Savonia-ammattikorkeakoulu.

Suomen säädöskokoelma. Laki työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta 1369/2014. [verkkajulkaisu]. [viitattu 2015-8-27]. Saatavissa: www.finlex.fi/fi/laki/kokoelma/2014/sk20141369.pdf

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Hyvinvointi- ja terveyserot [verkkajulkaisu]. [viitattu 2015-12-11]. Saatavissa: <https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/>

Tilastokeskus. Tuotteet ja palvelut [verkkajulkaisu]. [viitattu 2015-8-28]. Saatavissa: <http://www.stat.fi/tup/suomi90/helmikuu.html>

Tilastokeskus – Kaskipellolta palveluyhteiskuntaan -90 vuotta elinkeinorakenteen muutosta [verkkajulkaisu]. [viitattu 2015-8-28]. Saatavissa <http://www.stat.fi/tup/suomi90/helmikuu.html>)

Toimiala Online/Työ- ja elinkeinoministeriö, työnvälitystilasto [verkkajulkaisu] . Saatavissa: www.tem.fi/tyonvalitystilasto

Terävä E., Virtanen P., Uusikylä P., Köppä, L. Vaikeasti työllistyvien tilannetta ja palveluita selvittävä tutkimus. Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja. Työ ja yrittäjyys. 23/2011.

Varkauden kaupunki [verkkomateriaali]. [viitattu 2015-9-22]. Saatavissa: www.varkaus.fi

LIITE 1

Terveydenhoitajan haastattelu 3.12.2015

Työttömät voivat huonommin ja ovat työllisiä sairaampia. Työttömyys itsessään ei ole terveysongelma, mutta työttömyyden pitkittyessä kokemus omasta terveydentilasta huononee ja terveydentila heikkenee. On myös tutkimustietoa siitä, että huono terveys ja etenkin mielenterveydelliset ongelmat ovat yhteydessä suurempaa työttömyysriskiin ja pitkittyneeseen työttömyyden kesto.

Pitkäaikaistyöttömien työkyvyn arviointia on tutkittu eri tutkimuksilla. Yleistäen tutkitulla on todettu olevan huomattavasti työllistymiskykyä heikentäviä sairauksia, jotka ovat hoitosuosituksen näkökulmasta usein huonosti hoidettuja. Yleisin terveysongelma oli mielenterveyshäiriö. Pitkäaikaistyöttömien heikentynyt työ- ja toimintakyky jää kuitenkin terveydenhuollossa, sosiaalitoimessa ja te-halinnossa suurelta osin tunnistamatta. Henkilöt, joilla on sairautensa oireena passivoitumista tai vetäytymistä jäävät usein sivuun palveluista. Näiden työttömien työllistymistä ei voida auttaa pelkällä koulutuksella tai työllisyystoimenpiteillä, vaan heidän sairautensa on hoidettava riittävän hyvin ja sen myötä työ- ja toimintakyky voi riittää työssäkäyntiin. Jos heitä ei auteta ja hoideta, syrjäytyminen lisääntyy ja työkyky katoaa pysyvästi.

Suomen terveydenhuoltojärjestelmä perustuu malliin, jossa potilas hakeutuu omatoimisesti ja aktiivisesti palveluihin, joissa jonotetaan ja potilaista tehdään karsintaa. Tällä tavoin suositaan työssäkäyviä, sillä työttömät ihmiset eivät joko jaksa tai osaa hakeutua näihin palveluihin tai niihin hakeutumista ei pidetä tärkeänä. Työttömillä voi olla runsaasti käyntejä terveydenhuollon palveluissa, mutta kokonaisvaltainen arvio terveydentilasta puuttuu. Asioiden hoidon pitkittyessä voidaan todeta ettei potilaan asiat kuulu minkään viranomaistahon vastuu alueelle, jolloin korostuu verkostomaisen työskentelyn tarve. Tämän asiakasryhmän ongelmiin tarvittaisiin omia erityisjärjestelyitä, sillä peruspalvelut eivät riitä. Tähän on herätty ja 1990 – luvulta alkaen työttömille onkin alettu kehittää ja suunnata omia terveydenhuoltopalveluja.

On tutkittu, että terveydenhuollossa tunnetaan kyllä kohtuullisesti aktivointi- ja työllistämistoimintaa sekä siihen liittyviä toimijatahoja ja toimintojen ja palveluiden suunnittelussa sekä toteutuksessa on hyödynnetty poikkihallinnollista sektorirajat ylittävää yhteistyötä. Haasteeksi on kuitenkin koettu eri yhteistyöorganisaatioiden välinen tiedonkulku toimintatapojen, palveluiden tuntemisen ja etuuksien osalta. Vahvistamista on toivottu etenkin valtakunnalliseen tukeen ja linjauksiin sekä resurssien vahvistamista. Tärkeäksi koetaan myös verkostoyhteistyön tiivistäminen ja siihen liittyvä rakenteellinen tuki ja työjaon selkiyttäminen. Työttömien terveyspalveluihin on toivottu valtakunnallisia suosituksia etenkin tavoitteista, vaatimuksista sekä palveluihin ohjaamisesta.

Ongelmiksi koetaan usein resurssien riittämättömyys, yhteydensaanti eri organisaatioiden yhdyshenkilöihin, tietämättömyys vastuuhenkilöstä ja se että asiakkaan tilannetta katsotaan usein vain oman

*organisaation näkökulmasta eikä niinkään asiakkaan näkökulmasta. Myös kiire, tiedonsiirto ja vai-
tiolovelvollisuus tuovat työtä hidastavia haasteita.*

*Terveydenhuollon rooli nähdään merkittävänä silloin kun tarvitaan työttömän asiakkaan terveyden-
tilasta selkeä kannanotto. Työttömien palvelut tulisi jatkossa hoitaa siten että niihin olisi omat nime-
tyt vastuuhenkilönsä, jotka tuntisivat työttömien terveydenhuollon erityispiirteet ja toimisivat tiiminä,
joka olisi osa perusterveydenhuollon palveluita. Kohderyhmällä olisi tarpeen olla oma nimetty lää-
käri/t. Vastaanoton olisi hyvä olla muiden työllisyyspalveluiden, esim. TYP:n yhteydessä, jolloin
TYP:n hoitaja voisi hoitaa ajanvaraukset. Työkykyarvioiden tulisi olla myös maksuttomia. Toimintaa
ja palvelua voisi verrata tavallaan työterveyshuoltoon. Keskeistä on antaa asiakkaalle aikaa ja koota
terveys- ja sairausasioita kokonaisvaltaisesti yhteen. Tämä vähentäisi perusterveydenhuollon taak-
kaa vähentämällä yksittäisiä irrallisia käyntejä ja myös osallistaisi nykyistä paremmin työttömiä
omaan elämänhallintaansa.*